

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra politologie

Španělské regionální strany jako *niche parties*?

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Věra Henčlová

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: prof. PhDr. Blanka Říchová, CSc.

Rok obhajoby: 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Věra Henčlová

Bibliografický záznam

HENČLOVÁ, Věra. *Španělské regionální strany jako niche parties?* Praha, 2020. 67 s.
Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra politologie. Vedoucí diplomové práce prof. PhDr. Blanka Říhová, CSc.

Rozsah práce: 112 015 znaků

Anotace

Regionální strany patří mezi mladší témata politologického výzkumu, jejich problematice se nevěnuje příliš mnoho autorů, a proto nenalezeme velké množství prací, které by přispěly do tohoto ne příliš probádaného prostoru. Jedním z autorů, který do svého výzkumu zahrnul mimo jiné i regionální strany, je Bonnie Meguidová. Ta představila koncept *niche parties*, zabývající se úspěchem „stran mezer“ ve srovnání s mainstreamovými stranami. V této práci je koncept *niche parties* aplikován na španělské regionální strany s cílem zjistit, zda je koncept vhodný pro regionální strany a zda můžeme o španělských regionálních stranách hovořit jako o *niche parties*. Analýza konceptu bude provedena na základě pěti stanovených kritérií, vycházejících z práce Meguidové a Wagnera, který na její koncept navázal a rozšířil ho. Bude zkoumáno osm regionálních stran ze šesti španělských regionů, které byly vybrány na základě několika podmínek. Zdrojovou základnou této práce jsou stranické dokumenty vybraných regionálních stran, zejména jejich volební programy.

Klíčová slova

politická strana, regionální strana, niche party, Španělsko, volební programy

Annotation

Regional parties are among the younger topics of political science research, their issue is not addressed by too many authors, and therefore we do not find many works that would contribute to this not very researched area. One of the authors, who included regional parties in her research, is Bonnie Meguid. She introduced the concept of niche parties, dealing with the success of "parties of gaps" compared to mainstream parties. In this work, the concept of niche parties is applied to Spanish regional parties to determine whether the concept is suitable for regional parties and whether we can speak of Spanish regional parties as niche parties. The analysis of the concept will be performed based on five established criteria, based on the work of Meguid and Wagner, who followed up on her concept and expanded it. Eight regional parties from six Spanish regions, selected based on several conditions, will be examined. The source basis of this work are party documents of selected regional parties, especially their election programs.

Keywords

political party, regional party, niche party, Spain, party platforms

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní prof. PhDr. Blance Říkové, CSc. za odborné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování diplomové práce.

Obsah

Úvod	7
1 Regionální strany	10
1.1 Problematika regionálních stran	10
1.2 Vymezení regionálních stran	11
1.3 Koncept „niche party“	14
1.4 Research design	15
2 Španělsko	18
2.1 Historický vývoj Španělska	18
2.3 Kritéria výběru regionů (autonomních společenství) pro analýzu	21
3 Španělské regionální strany jako niche parties?	25
3.1 Odmítání třídního dělení politiky	25
3.2 Vymykání se pravolevému politickému spektru	27
3.3 Vymezování se vůči mainstreamovým stranám	30
3.3.1 Kritika mainstreamových stran	32
3.3.2 Právo na sebeurčení („separatismus“)	34
3.4 Velikost strany	35
3.4.1 Členství v regionálních stranách	35
3.4.2 Volební podpora regionálních stran	37
3.5 Novost strany	39
Závěr	45
Použitá literatura	53
Seznam zkratk	66
Seznam tabulek	67

Úvod

Politické strany dnes tvoří nedílnou součást téměř všech politických systémů, jedná se tak o klíčové aktéry ve tvorbě politiky. Tradičním politickým stranám¹ s dlouholetou historií je v odborné literatuře věnována značná pozornost, na jejich základě vznikly také první definice a typologie politických stran a jejich rozdělení do stranických rodin. V současné době se však pozornost obrací i na malé (či nové) politické strany², které často proměňují stranické systémy a nastolují nová témata v politickém boji, která se mohou stát plnohodnotnou součástí volebních programů i ostatních politických stran. Mezi tyto malé strany patří také regionální strany, kterým v literatuře není věnována tak velká pozornost, a přesto jejich důležitost stále roste. Zejména pak ve Španělsku, kde regionální strany již neomezují svůj volební potenciál pouze na svůj region, ale dostávají se i na celostátní úroveň, což zdůrazňuje jejich důležitou roli v politickém systému.

V rámci vývoje malých (či tzv. nových) politických stran se můžeme setkat s mnoha přístupy, klasifikacemi a typologiemi, které definují nové typy stran. Mezi takové přístupy se řadí i koncept *niche party* představený Bonnie Meguidovou, který zahrnuje strany environmentální, krajně pravicové a etnoteritoriální. Krajní pravici a environmentálním stranám byla v analýze věnována značná pozornost a byl zde popsán jejich vývoj a hlavní témata, kterým se strany věnují (Meguid 2008). Etnoteritoriální strany jsou spíše upozaděny a v analýze poměrně málo zastoupeny³, proto budou v této diplomové práci zkoumány pouze strany regionální (neboli etnoteritoriální). Na Meguidovou navazovali svou prací i další autoři, kteří se věnovali fenoménu *niche parties* a jejich úspěchu (Adams et al. 2006; Ezrow 2010; Wagner 2012; Meyer, Miller 2015). Avšak každý autor do své práce zahrnul jiné podmínky či klasifikaci stran a liší se tak i výsledky, které ve svých pracích představili (například James Adams a kolektiv jako *niche parties* označili i komunistické strany) (Adams et al. 2006: 513).

---

¹ Jedná se především o konzervativní, liberální, sociálnědemokratické a křesťanskodemokratické strany, které prošly dlouholetým vývojem a staly se etablovanými stranami v mnoha stranických systémech.

² Pro účely této práce se malými stranami rozumí politické strany s nižším počtem členů i elektorátu, které neprošly tak dlouhým vývojem jako strany tradiční a objevují se převážně od druhé poloviny a konce 20. století.

³ Pro analýzu mezi lety 1970–1996 Meguidová využila data od 23 environmentálních stran, 20 krajně pravicových stran a 12 etnoteritoriálních, přičemž uvádí, že pouze ve Španělsku existovalo mezi lety 1960 a 2000 14 *niche parties* (Meguid 2008: 5, 84–86).

V této práci bude využita především práce Bonnie Meguidové, doplněná prací Marcuse Wagnera, který její koncept revidoval a rozšířil. Meguidová jako první a jediná představila charakteristické rysy (neboli kritéria), které *niche parties* definují. Ostatní autoři, kteří na její práci navázali, již pracovali s konceptem jako takovým se zaměřením se například na volební výsledky *niche parties* nebo jejich transformaci, ale pouze Marcus Wagner se zabýval představenými kritérii a jejich využitelností. V rámci této práce budou analyzovány španělské regionální strany, na základě stanovených kritérií, které byly použity Meguidovou a Wagnerem.

Cílem práce je klasifikace španělských regionálních stran. Na základě komparativní případové studie několika vybraných regionálních stran bude analyzováno, které strany jsou (či nejsou) regionální a do jaké míry odpovídají konceptu *niche parties* a zda je koncept vhodný pro tuto problematiku. Pro tyto účely budou kritéria obou autorů – Meguidové a Wagnera – využita jako jednotné východisko, přičemž základem budou kritéria stanovená Meguidovou a ta budou doplněna o Wagnerovu práci. Meguidová pracuje se třemi podmínkami pro klasifikování *niche parties* a Wagner hovořil o pěti podmínkách (tři z nich odpovídají práci Meguidové) (Meguid 2005 a 2008, Wagner 2012).

Pro klasifikaci regionálních stran bude využita typologie Maxmiliána Strmisky (2005), který se věnuje politickým, resp. regionálním stranám. Na základě původu stran Strmiska vytvořil typologii regionálních stran a v rámci analýzy vybraných stran bude posouzeno, zda strany odpovídají této typologii a je-li možné o nich hovořit jako o stranách regionálních. Problematika regionálních stran bude v první kapitole rozebrána i s ohledem na zmíněnou typologii a ostatní autory, kteří se tématu regionálních stran věnovali či věnují. Zda regionální strany odpovídají konceptu *niche parties* bude posouzeno na základě stanovení pěti kritérií, jež budou podrobně rozebrána z hlediska všech vybraných regionálních stran, čímž bude možné odpovědět na otázku, zda španělské regionální strany odpovídají konceptu *niche parties* podle Meguidové.

Vlastní analýza je rozčleněna do tří částí. První se věnuje problematice regionálních stran a hlavním teoretickým přístupům zabývajícím se regionálními stranami. Ve druhé části bude představen španělský politický systém, s ohledem na vývoj autonomních společenství a kritéria pro výběr regionů a regionálních stran pro tuto práci. Ve třetí části bude provedena analýza na základě vybraných kritérií a zvolených regionálních stran. Výsledky analýzy budou představeny v závěru spolu s vyhodnocením naplnění cíle práce.

Pro analýzu byly vybrány regionální strany ze šesti španělských autonomních společenství (regionů), ve kterých má regionální strana významnou roli, ať už v podobě vládní strany, či strany s velkou volební podporou. Podmínkou pro výběr je, aby se strany pravidelně účastnily voleb do autonomního (regionálního) parlamentu a voleb do dolní komory celostátního parlamentu a získaly mandáty na regionální a zároveň na celostátní úrovni. Regiony, ve kterých se můžeme setkat se silnou regionální stranou, jsou Katalánsko, Baskicko, Navarra, Galicie, Valencie a Kanárské ostrovy. Analýza bude provedena zejména na základě volebních programů vybraných stran, stranických dokumentů a webových stránek politických stran. Pokud bude potřeba, může být využito i prohlášení stranických příslušníků v médiích či na sociálních sítích.

V závěru práce budou vyhodnocena všechna kritéria z pohledu vybraných stran, aby bylo možné učinit rozhodnutí o vhodnosti zařazení regionálních stran do konceptu *niche parties*. Budou také zhodnoceny limity konceptu na základě provedené analýzy, díky které bude možné určit, zdali nedochází k rozporu s původním konceptem *niche parties* – tedy, zda jsou kritéria *niche parties* stanovená Meguidovou skutečně vhodná pro regionální strany.

1 Regionální strany

Tato diplomová práce se zabývá problematikou vybraných regionálních stran ve Španělsku v kontextu konceptu *niche parties*. Regionální strany jsou důležitou součástí stranického systému v každém z regionů Španělska. Některé ze španělských regionálních stran za sebou mají již mnohaletou historii a jsou součástí stranických systémů daných regionů, avšak stejně, jako se vyvíjely ostatní politické strany, i ty regionální prošly určitým vývojem, kterému je třeba věnovat pozornost. V současné době se také stávají stále více významným prvkem i v celostátním stranickém systému, kde si některé z regionálních stran získaly stálé zastoupení. Tím, jak se tyto strany dostávají na celostátní úroveň, roste také jejich prestiž v regionech, a tím i důležitost na celostátní úrovni, kde mohou využívat svůj potenciál jako koaliční partneři celostátních stran. Jedním z důvodů, proč zkoumat regionální strany, je jejich rostoucí význam pro španělskou politiku, což ilustrují například případy nově vzniklých regionálních stran, které získávají zastoupení v celostátním parlamentu s narůstající podporou (např. EH Bildu). Dalším důvodem je nepříliš rozsáhlá literatura věnující se tomuto tématu. Při studiu politických stran narážíme na mnoho typologií (např. Duverger 1954, Sartori 2005, Blondel 1978, von Beyme 1982), avšak málo z autorů se věnuje konkrétně regionálním stranám a jejich vývoji (např. Strmiska 2005, Türsan 1998, Urwin 1983).

1.1 Problematika regionálních stran

Koncept regionálních stran je značně problematický a dlouhou dobu zůstával mimo zájem výzkumu, a to až do doby decentralizačních procesů v západní Evropě v 70. a 80. letech 20. století, do této doby byla pozornost věnována spíše parlamentním stranám a jejich vývoji (Maurice Duverger) či stranickým systémům na celostátní úrovni (Giovanni Sartori). Zájem o regionální strany je spojován s evropskými integračními procesy, které oslabují roli národních států, a naopak roste úloha regionů (Hloušek, Kopeček 2010: 236). U mnoha regionálních stran se můžeme setkat s pozitivním vztahem vůči Evropské unii, jelikož dochází k oslabování role národních států a zároveň k posílení nadnárodní a subnárodní úrovně, kdy je posilována role regionů (tzv. Evropa regionů). Regionální strany v tom tedy vidí příležitost pro posílení svých pozic v rámci státu i regionu. Některé regionální strany (katalánská PDeCAT) dokonce hovoří o samostatném zastoupení regionu v rámci institucí Evropské unie (PDeCAT 2020).

Jedním z problémů při studiu politických stran, s nímž se můžeme setkat, je nejednoznačná definice regionální strany. Často se setkáme s označením jako regionalistická, separatistická či

etnická strana (de Winter, Türsan 1998), čímž narážíme na problém terminologické nejasnosti. Regionální strana je často zaměňována za regionalistickou, která je spojována s nárokem na nezávislost na úkor celku, ale regionalismus může být zároveň jedním z cílů regionálních stran (Meadwell 1991: 401). Regionalismus, jako cíl k zisku vlády nad určitým územím, do jisté míry odpovídá separatismu a separatistickým stranám, které usilují nejen o kontrolu určitého území na úkor centrální vlády, ale také o naprosté osamostatnění a zisk nezávislosti jako nový stát (Laible 2008: 4–8). Pokud hovoříme o stranách, které usilují o odtržení daného území od konkrétního státu, můžeme se setkat i s označením secesionistické strany. Mezi autory nepanuje shoda na označení pro odtržení území, proto se můžeme setkat s termínem separatismus i secesionismus u stejného jevu. Jedním z možných rozdělení je také to, že separatismus usiluje o zisk co nejvyšší autonomie v rámci konkrétního státu a secesionismus požaduje nezávislost a odtržení od daného státu (Rosůlek 2014: 28).

Regionální strany bývají také často označovány jako etnické, etno-regionální či etno-teritoriální, kde dochází k propojení určitého teritoria (regionu) s etnickou skupinou, která na tomto území žije. V tomto rozdělení narážíme na problém vymezení jednak etnické strany a také etnické skupiny. Kanchan Chandra ve svém článku *What is an ethnic party?* diskutuje různé přístupy a nabízí definici etnické strany založenou na třech podmínkách – *particularity*, *centrality* a *temporality*. Jedná se tedy o stranu specifické skupiny, která je explicitně určena, zaměřující se na stěžejní otázky (nikoliv pouze periferní) v určitém čase. V důsledku proměny identity skupiny, kterou strana zastupuje, může dojít i k proměně strany, takže by již nemohla být označena za etnickou, proto je vždy důležité období, ve kterém je daná strana zkoumána (Chandra 2011: 155–157). S etnickými skupinami se můžeme často setkat i u separatismu či secesi. Etnická secese je založena na ideologii kulturních odlišností, které odlišují etnickou secesi od teritoriální. Jedná se především o secesi, která má soužití k ochraně kulturního dědictví, pokud tuto kulturní dimenzi rozšíříme ještě o dimenzi ekonomickou, můžeme zkoumat důvod, proč některé etnické skupiny o secesi usilují a jiné nikoliv (Rosůlek 2014: 44–45).

1.2 Vymezení regionálních stran

Jak již bylo naznačeno, jednotná definice regionální strany neexistuje a každý autor, který se regionálními stranami zabýval, přináší víceméně vlastní definici. Jedním z hlavních autorů, který se zabývá regionálními stranami, je americká politoložka Dawn Brancati, která regionální strany popisuje jako subjekty, které se účastní a vítězí ve volbách pouze v daném regionu, stojí tak tedy v jasném kontrastu vůči stranám celostátním (Brancati

2008: 135–159). Tato definice tedy nepočítá s tím, že by se regionální strany účastnily voleb celostátních, tak jako se tomu děje ve Španělsku. Jinou formu regionální strany představil katalánský politolog a historik Isidre Molas, který hovořil o „straně nestátního rámce“ (*partidos ámbito no estatal*). Od celostátní strany ji odlišuje přístupem ke komunitární solidaritě, která se teritoriálně odlišuje od komunitární solidarity státu (Molas 1977: 188). Molas za regionální strany označuje jakékoliv subjekty, které se účastní voleb na jiné než celostátní úrovni. Není tedy možné odlišit strany regionální například od těch komunálních, které působí pouze na velmi omezeném prostoru jedné či více obcí. I v českém prostředí se můžeme setkat s definicí regionálních stran, a to od politologa Maxmiliána Strmisky, který představil kompletní typologii a definici regionálních stran. Regionální strana je podle něj strana, která vznikla v určitém teritoriu, kde se také nachází její mobilizační a voličská základna. Funkce strany jsou vykonávány v rámci určitého teritoria (regionu), který tato strana reprezentuje a je důležité zmínit, že se nejedná o odnože celostátních politických stran (Strmiska 1998: 11).

Za hlavní znaky regionálních stran lze tedy určit: 1) teritoriální vymezení strany, 2) organizační autonomie (důraz je kladen na to, že se nejedná o pobočky celostátních stran), 3) omezená voličská základna, ve smyslu daného území a 4) ideově-programová identita, která se váže k danému regionu. Pokud definujeme regionální stranu na základě těchto čtyř kritérií, narazíme na velké množství stran, které mohou být považovány za regionální a je tedy žádoucí vytvořit typologii regionálních stran, která by nám pomohla při jejich dalším výzkumu. Takovouto typologii představil opět Maxmilián Strmiska, a to na základě geneze regionálních stran.

Tabulka č. 1 – Typologie regionálních stran dle Maxmiliána Strmisky

A	A1	Regionální strana, jež vznikla a vyvíjela se jakožto „čistá“, autentická, autonomistická strana, jako „strana teritoriální obrany“, vzešlá z konfliktu centrum vs. periferie.
	A2	Regionální strana, jež vznikla z odštěpené frakce autentické (autonomistické) regionální strany – při zachování existence původní strany.
B		Regionální strana, jež se vyvinula z neúspěšné celostátní strany (resp. z jejího jádra či dominantní frakce).
C	C1	Regionální strana, jež představuje produkt regionalizace a osamostatnění jednotlivé regionální pobočky anebo frakce celostátní strany.
	C2	Regionální strana, vzniklá v důsledku všeobecné regionalizace/fragmentace anebo

		rozkladu celostátní strany (zahrnující úplný zánik mateřské strany).
	C3	Regionální strana představující výsledek regionalizace/osamostatnění všech poboček necelostátní strany (s přetrváním mateřské strany v neregionální sféře).
D	D1	Regionální strana vzešlá z regionalizace a z osamostatnění jednotlivé filiálky (popřípadě racionalizované frakce) multiregionální strany.
	D2	Regionální strana vzniklá v důsledku všeobecné regionalizace/fragmentace multiregionální strany (zahrnující úplný zánik mateřské strany).
	D3	Regionální strana představující výsledek regionalizace a osamostatnění všech regionálních poboček multiregionální strany (s pokračující existencí mateřské strany v neregionální sféře).
E		Regionální strany pocházející z transformace subregionální či lokální stranicko-politické formace.
F		Regionální, či spíše kvaziregionální strana, jež „regionální“ charakter získala dodatečně a v důsledku zásadní proměny teritoriálně-politického uspořádání (rozdělení či anexe daného regionu, sloučení různých teritoriálních útvarů v rámci nového státu apod.).

Zdroj: Strmiska 2005: 10.

Na základě tabulky č. 1 by se dalo říci, že Strmiska nabízí velmi komplexní typologii, která je však založena pouze na vzniku strany a její následné fungování již není reflektováno. Kromě typologie založené na původu stran se můžeme setkat i s takovou, které je založena na ideologické pozici, která se váže ke stranickým rodinám. Zařazení regionálních stran do stranických rodin se jeví stejně obtížné jako nalezení jednotné definice. Tak jako jednotliví autoři přicházejí s různými definicemi i v rámci stranických rodin se názory rozcházejí. Když Klaus von Beyme přišel s rozdělením politických stran do stranických rodin, regionální strany byly zařazeny do stejné rodiny jako strany etnické a regionalistické, to ovšem někteří autoři odmítají a trvají na samostatné kategorii (Klingemann a Hoffebert 2000: 13, Strmiska 1998: 11). Není nijak zvláštní, že se autoři v názorech na typologie rozcházejí, jelikož regionální strany nabízejí velkou variabilitu, což lze ilustrovat například na základním rozdělení stran na pravolevé ose politického spektra, kde lze ostatní stranické rodiny poměrně snadno identifikovat, zatímco regionální strany se nacházejí po celé délce spektra. Beyme v tomto případě hovořil o rozdělení regionálních stran podle regionu, ve kterém se nacházely a jaký vliv to mělo na vývoj a ideologickou pozici strany (Hloušek a Kopeček 2010: 237).

1.3 Koncept „*niche party*“

Je zřejmé, že při klasifikaci politických stran a vytváření typologií naráží autoři na mnohá úskalí, která se se studiem politických stran pojí, zejména pokud se jedná o strany regionální, u kterých narážíme na vysokou rozdílnost. Jednou z možností, jak tento problém vyřešit, je vytvoření nové klasifikace, která vychází z již získaných poznatků, ale přináší nová řešení. Jedním z autorů, který představil novou klasifikaci politických stran, která reflektovala jak vývoj, tak i pozdější fungování stran, je Bonnie Meguidová, která přišla ve své knize *Party Competition between Unequals. Strategies and Electoral Fortunes in Western Europe* z roku 2008 a původním článku z roku 2005 s názvem *Competition Between Unequals: The Role of Mainstream Party Strategy in Niche Party Success* s konceptem *niche parties*. Jako *niche parties* (neboli *strany mezery*) jsou označeny strany etno-teritoriální (odpovídající definici regionálních stran), krajně pravicové a environmentální. Aby mohly být politické strany označeny jako *niche*, musí splňovat tři základní kritéria: 1) vymykání se pravolevému spektru v otázkách, které strany přinášejí; 2) odmítání třídního dělení politiky na tradiční témata (strany tak přinášejí témata nová, která doposud byla mimo stranickou soutěž) a 3) vymezování se vůči mainstreamovým stranám díky využívání omezeného počtu problémů (Meguid 2005: 347–348; Meguid 2008: 4–5).

Bonnie Meguidová se ve své práci zaměřila na úspěch *niche parties* ve srovnání s etablovanými stranami, dále pak na rozdíly mezi těmito stranami a co zapříčinilo jejich rozdílnou volební podporu. Ve svém článku z roku 2005 se autorka věnuje především environmentálním a krajně pravicovým stranám, nejsou zde ovšem zahrnuty etnoteritoriální strany, které autorka v úvodu jako *niche parties* také označila. K tématu se Meguidová vrátila v roce 2008 se svou knihou, ve které téma rozebírá důkladněji, avšak ani tady není dostatečně rozebráno zahrnutí etnoteritoriálních stran. Zatímco zde vysvětluje zahrnutí a vývoj zbylých dvou typů (environmentálních a krajně pravicových stran), etnoteritoriální strany jsou zahrnuty víceméně bez bližšího vysvětlení a stejně jako v předchozí práci, ani v knize jim není věnována dostatečná pozornost.

Na Meguidovou navázal svou prací v roce 2010 Marcus Wagner svým článkem *Defining and Measuring Niche Parties*, kde *niche parties* definuje na základě stáří, velikosti a politické pozice v rámci politického systému. Podle Wagnera jsou *niche parties* mladší než mainstreamové strany, v průměru o deset let, také jsou menší, což autor vysvětluje z hlediska

podílu hlasů voličů. Také by se měly vyskytovat ve větších stranických systémech⁴. Co se týče politické pozice na pravolevém spektru, neexistují velké rozdíly mezi stranami mezery a stranami mainstreamu (Wagner 2012). Wagner i Meguidová se shodují na tom, že *niche parties* jsou extrémnější než etablované strany a vymezují se vůči nim soustředěním se na malé množství politických otázek, zejména neekonomického charakteru. Na Meguidovou navázal také Adams a kolektiv svou prací, která se zabývala fenoménem *niche parties*, kde se zaměřili na srovnání s mainstreamovými stranami a vlivem volebních zisků na změny stranické politiky. Na základě dat *Comparative Manifesto Project* ověřovali tři hypotézy zabývající se stranickou proměnou a důvody, které k této proměně vedly (Adams et al. 2006). Podobně jako Adams a kol. svou práci koncipovali i Thomas M. Meyer a Bernhard Miller v roce 2015. Autoři se ve svém článku zaměřili na proměnlivost *niche parties* a rozdílné proměnné, které vedly k transformaci strany (Meyer, Miller 2015).

Koncept *niche parties*, který představila Bonnie Meguidová, přináší nová kritéria pro definování regionálních stran. Jako *niche parties* etnoteritoriálního typu⁵ označila celkem 14 španělských stran, ale v její práci byly zahrnuty pouze čtyři – *Herri Batasuna*, *Partido Nacionalista Vasco* (PNV), *Convergència i Unió* (CiU) a *Esquerra Republicana de Catalunya* (ERC), ostatním nebyla věnována pozornost a není tedy možné ověřit, zda také splňují kritéria pro označení jako *niche party* a zda je koncept pro regionální strany vhodný, vzhledem k tomu, že v knize byla pozornost autorky zaměřena především na strany environmentální a krajně pravicové.

1.4 Research design

Tato práce bude zaměřena na etnoteritoriální (regionální) španělské strany a v rámci každé vybrané strany bude zkoumáno naplnění předpokladů stanovených Meguidovou a Wagnerem, čímž bude zodpovězena otázka, zda španělské regionální strany odpovídají konceptu *niche parties* a zda je tento koncept vůbec pro regionální strany vhodný. Jedná se o těchto pět charakteristických znaků, které by měly *niche parties* splňovat: 1) odmítání třídního dělení politiky a přinášení nových témat; 2) vymykání se pravolevému politickému spektru; 3) vymezení se vůči mainstreamovým stranám; 4) velikost strany a 5) novost (stáří) strany.

---

⁴ Měřeno pomocí efektivního počtu stran (Wagner 2012).

⁵ Vzhledem k rozsahu práce nebude věnována pozornost dvěma dalším typům *niche parties* – environmentálním a krajně pravicovým stranám.

Operacionalizace pojmů bude provedena s odkazem na práce Meguidové i Wagnera, budou popsány jednotlivé charakteristické znaky *niche parties* a budou stanovena jednotlivá kritéria, která budou následně zkoumána u vybraných regionálních stran.

Odmítání třídního dělení politiky bude zkoumáno z hlediska přinášení nových témat, která byla mimo hlavní zájem mainstreamových (celostátních stran). Jedná se tedy především o neekonomická témata, která často nebývají pro celostátní strany příliš relevantní. Jsou to zejména regionální témata, na která by se měly regionální strany podle předpokladu zaměřovat. Meguidová tuto charakteristiku ilustrovala u environmentálních stran, které přišly s neekonomickým zaměřením na zelenou politiku, a u krajně pravicových stran s jejich zaměřením na ochranu národních zájmů. Etnoteritoriálním (regionálním) stranám se v tomto bodě příliš nevěnuje, tudíž bylo nutné stanovit vlastní kritérium. U regionálních stran se tedy bude jednat o regionální identitu, na jejímž základě strany formulují své politické cíle.

Vymykání se pravolevému politickému spektru je do jisté míry komplikovaný znak *niche parties*, jelikož regionální strany *můžeme* na základě ekonomické *cleavage* definovat na pravici či na levici⁶. Můžeme se však také setkat se stranami, které toto dělení odmítají ve svých programech (většinou se jedná o populistické strany, které samy sebe označují jako vlastenecké, či populistické *catch-all* strany novějšího typu, které označují dělení pravice–levice za přežitek a které odmítají zařazení na pravolevé ose) a je otázkou, zda k tomu dochází také u regionálních stran. Vymykání se pravolevému spektru může být zřejmé na základě přímého odmítání tohoto zařazení politickou stranou či definování se jako autonomistické, regionalistické či separatistické strany, což samo o sobě není pravolevé zařazení, to je poté možné až na základě sekundární ideologie strany.

Vymezování se vůči mainstreamovým stranám je z hlediska regionálních stran patrné výběrem témat. Podle Meguidové by se mělo jednat o omezený výběr témat, čímž se *niche party* odliší od mainstreamových stran. U stran environmentálních a krajní pravice je tento omezený výběr témat jistě zřejmý a snadno identifikovatelný. U regionálních stran se nabízí několik možností, jak k tématu přistoupit, zda se bude jednat o „identitární“ politiku, zaměřenou na danou regionální identitu (etnikum) či na program stran z hlediska regionálních

---

⁶ Levicové jsou např. Skotská národní strana, Sinn Féin a Plaid Cymru ve Velké Británii, pravicové jsou např. Vlámský zájem v Belgii či Liga severu v Itálii (před posunem k celostátní politice).

témat. V rámci této práce bude brán zřetel na regionální témata vyskytující se ve volebních programech, tedy taková témata, díky nimž voliči volí výhradně tuto stranu, jelikož celostátní strany se tímto tématem nezabývají, jako například nárok na sebeurčení.

Velikost strany bude definována na základě volební podpory pro danou stranu ve srovnání s celostátními stranami během posledních celostátních parlamentních voleb. V analýze je také možné setkat se s regionálními stranami, které kandidují ve více než v jednom regionu⁷. Byly vybrány takové strany, které kandidovaly do celostátního parlamentu a je tedy možné provést jejich komparaci. Dalším kritériem bude členská základna strany, kdy bude nejprve srovnáno množství členů regionálních stran s regionálními odnožemi celostátních mainstreamových stran. Poté bude provedeno také srovnání členství regionálních stran s členskou základnou mainstreamových stran na celostátní úrovni.

Novost (stáří) *niche parties* je odvozena od výzkumu Marcuse Wagnera, který během své analýzy přišel se závěrem, že *niche parties* jsou v průměru o deset let mladší než strany mainstreamu. V rámci této práce bude tedy zkoumáno, jak jsou regionální strany ve vybraných regionech staré (kdy byly založeny) ve srovnání s celostátními stranami, které se účastní voleb v daném regionu (odnože celostátních stran). Stejně jako u předchozího kritéria bude i v tomto případě provedeno srovnání na regionální a poté i na celostátní úrovni.

---

⁷ Jedná se o EH Bildu, která kandiduje jak v regionu Baskicko, tak v regionu Navarra, a to z důvodu, že Baskicko jako širší území je tvořeno právě těmito dvěma regiony (a ještě Francouzským Baskickem).

2 Španělsko

Španělský stranický systém, který zahrnuje velký počet regionálních stran, je odrazem složité povahy politického systému. Demokratické uspořádání, které je výsledkem přechodu k demokracii (tranzice) po smrti generála Francisca Franca v roce 1975, odráží administrativní dělení španělského státu. Silná centralizace autoritářského režimu byla nahrazena decentralizací a ustavením autonomních společenství (*comunidades autónomas*), která hrají velmi významnou roli, což dokazuje model politicko-teritoriálního uspořádání, pro které se vžil název *Estado de las Autonomías*⁸ (stát autonomií). Tento název odkazuje na dvě roviny politického systému, kdy jedna je tvořena úrovní celostátní a druhá regionální. Regionální úroveň zahrnuje, stejně jako ta celostátní, legislativní i exekutivní pravomoci, které utváří samosprávu každého regionu. Tato složitá struktura regionálního uspořádání je založena na historickém vývoji Španělska a povahy jednotlivých regionů.

2.1 Historický vývoj Španělska

Pokud bychom hledali důvod pro rozdílné autonomní statuty a podoby autonomních společenství, není možné se vyhnout historickému vývoji Španělska, který vysvětluje postoje jednotlivých regionů k autonomii, jejíž původ nalezneme již v 15. století. V této době již dlouhou dobu existovalo několik významných obchodních měst (Barcelona, Sevilla), Navarrské království, které leželo na hranicích s Franckou říší a Hispánská marka s centrem v Barceloně, která se později stala Aragonským královstvím, ke kterému bylo připojeno další území, avšak byla zachovávána územní práva připojovaných království (Mallorské království a Valencijské království). Takto rozdrobenou strukturu mělo Španělsko až do období *reconquisty*, kdy se spojily tři křesťanské státy Aragonské království (Aragonie, Katalánsko, Valencie a Mallorca), Kastilské království (Kastilie, León, Galicie a Asturie) a Navarrské království (rozkládající se na území dnešního Baskicka). Koruna aragonská se spojila s kastilskou, ke které bylo připojeno i Navarrské království a vytvořili tak velkou a jednotnou říši, které vládl španělský král. Jednotlivé země Koruny aragonské však nadále usilovaly o zachování svých územních výsad, tak jako tomu bylo po připojení do Koruny aragonské, avšak narážely na kastilský institucionální řád, který trval na centralizaci pod svým vedením. Tato politika a vyčerpávající expanzivní cíle pomalu vedly ke krizi říše, která se mimo jiné projevila

---

⁸ 17 autonomních společenství.

snahou některých provincií⁹ o osamostatnění a navrácení se do stavu před novou španělskou říší.

S příchodem Bourbonů po třicetileté válce došlo ke změnám, které vycházely z francouzského centralistického modelu státu. Král Filip V. vydal několik dekretů, jimiž zrušil tradiční instituce v některých oblastech (jako například katalánský parlament) a zavedl jednotný právní systém pro celé území. Instituce Koruny kastilské byly transformovány na celonárodní. Jediným územím, které si zachovalo svá privilegia, byla Navarra, jelikož nestála Filipovi V. v cestě za španělským dědictvím. Španělská cesta k centralizaci a unitárnímu uspořádání byla potvrzena také v první ústavě, která vznikla po válce za nezávislost v roce 1812. Po problémech s nástupnictvím na španělský trůn vyhlásily v roce 1873 *Cortes Generales* Španělskou republiku. Prezidentem se stal katalánský federalista, který usiloval o rozdělení republiky na několik států, které by byly autonomními celky federace. Republika však nevydržela povstání na jihu a snahu regionů o prosazení svých cílů, a proto se do čela státu a na trůn vrátili Bourboni. V této době Španělsko přišlo o poslední zámořské državy a společnost se ocitla v krizi, která vedla k rozvoji nacionalismu (Chalupa 2008).

Po první světové válce bylo Španělsko ve špatném hospodářském i politickém stavu. Když nebyly politické elity schopny čelit problémům v poválečném Španělsku, provedl generál Miguel Primo de Rivera vojenský puč, který však byl králem schválen. V roce 1931 se konaly volby, které měly určit budoucí podobu státu a po vítězství republikánů došlo k vyhlášení druhé republiky a byla přijata nová ústava, která sice hovořila o jednotném státě, ale regionům byla určena jistá míra autonomie. Katalánsko na to reagovalo vyhlášením autonomního regionu s vlastním jazykem a samosprávou. Jako další autonomii přijali v Baskicku a návrh byl předložen i v Galicii a Aragonii, ale vzhledem k propuknutí občanské války se parlamenty nestihly již předloženými návrhy zabývat. Občanská válka začala v roce 1936 a po jejím ukončení se moci chopil Francisco Franco, označovaný jako *Caudillo de España por la gracia de Dios*¹⁰, který Španělsko vedl k silnému centralismu a unitárnímu státu. Zrušil autonomii Katalánska a Baskicka a všechny podoby regionalismu (projev vlastní kultury či jazyka) byly tvrdě trestány (Ellingham 2005: 452-256; Chalupa 2010; Ubieta Arteta 2007).

---

⁹ Zejména Katalánsko, kde byly separatistické tendence nevýznamnější. Kromě Katalánska se to týkalo i Andalusie, kde byly snahy o obnovení Aragonského království.

¹⁰ V překladu „vůdce Španělska z Boží milosti“.

2.2 Autonomní společenství

Dnešní podoba regionů je stanovena ústavou z roku 1978 (*Constitución Española de 1978*), která musela reflektovat odlišné požadavky regionů i jejich historický vývoj, který utvářel identitu regionů a jejich přístup k jednotnému Španělsku. Jednotlivé regiony přistupovaly k nově nabyté demokracii rozdílně, a to nesporně proto, že se většina z nich snažila navázat na své postavení z doby před občanskou válkou. Tehdy se mnohé regiony těšily výrazné autonomii, které chtěly dosáhnout i v rámci nového uspořádání. Došlo tedy k rozdělení regionů na tzv. „historické“ a „ostatní“; u obou kategorií byly ústavou schváleny rozdílné pravomoci a odlišná míra autonomie. O vyšší autonomii však mohou požádat i ostatní regiony, za předpokladu společných historických, kulturních a hospodářských znaků, které tvoří určitý regionální „celek“ (čl. 151 ústavy). Získání vyšší míry autonomie je možné dle ústavy na základě dvou přístupů, tzv. rychlé cesty (*vía rápida*), která byla vymezena zejména pro potřeby Katalánska, Baskicka a Galicie, jelikož tyto regiony se již nacházely v „preautonomním režimu“¹¹. Dále pak pro Navarru, která byla považována za region s historickými výsadami a bylo tak ujednáno pomocí dodatečného ustanovení, a posledním regionem byla Andalusie, která jako jediná splnila podmínky stanovené článkem 151 ústavy (Bernas, 2012: 38). Pomalá cesta (*vía lenta*) byla vytvořena pro ostatní regiony, které by se mohly snažit získat autonomii, což však tvůrci ústavy nepředpokládali. Avšak i v těchto ostatních (tzv. nehistorických) regionech se začala objevovat autonomistická hnutí, což vyvolalo reakci na celostátní úrovni. V důsledku toho došlo k vytvoření územního rozdělení na 17 autonomních společenství (regionů) a dvě územněsprávní jednotky (města s autonomním statutem – Ceuta a Melilla v severní Africe).

Každé ze 17 autonomních společenství je zřízeno na základě autonomního statutu, který tvoří právní úpravu¹², která autonomní společenství zřizuje, stejně jako její legislativní a exekutivní instituce¹³. Pravomoci, kterými disponuje autonomní společenství, jsou určeny na základě statutu, ale jsou vymezeny na základě rozdělení mezi státem a regionem. Pravomoci

---

¹¹ Fáze ve vyjednávání o autonomním statutu daného regionu, jelikož se předpokládalo, že na základě historických výsad bude tento region disponovat vyššími pravomocemi než ostatní – od toho také označení „historický region“.

¹² Organický zákon, který tvoří nedílnou součást španělského právního systému. Každý autonomní statut musí obsahovat: název společenství; vymezení území; pojmenování, organizaci a sídlo autonomních institucí a kompetence, které budou instituce vykonávat.

¹³ Každý autonomní statut musí mít zřízeno zákonodárné shromáždění (*Asemblea Legislativa*) a radu (*Consejo de Gobierno*), která má v čele předsedu (Presidente). Soudní instituci tvoří nejvyšší soudní dvůr (*Tribunal Superior de Justicia*).

Lze rozdělit do čtyř skupin, přičemž první tvoří výlučné kompetence státu, druhou legislativní kompetence státu s exekutivní kompetencí autonomních společenství, třetí jsou základní legislativní kompetence státu spojené s prováděcím zákonodárstvím a exekutivními kompetencemi autonomních společenství a čtvrtou tvoří výlučné kompetence autonomních společenství. Výlučné kompetence jsou zmíněny v čl. 148 odst. 1 španělské ústavy a zahrnují například územní plánování na území regionu, změny hranic obcí a obecní výstavbu, zemědělství, vodohospodářství či zřizování a provoz muzeí a knihoven. Na základě čl. 149 odst. 2 je možné po uplynutí pětileté lhůty zažádat o rozšíření kompetencí (v rámci změny autonomního statutu), které nejsou ústavou výlučně svěřeny do rukou státu. Další možností k rozšíření pravomocí autonomního společenství je přenesení kompetencí z role státu na autonomní statut zákonem, což se například odehrálo v případě Valencie a Kanárských ostrovů (Španělská ústava 1978, Bernas 2012: 35–36).

V současné době existují rozdílné pravomoci regionů s rozdílnými autonomními statuty, ať už na základě zvolené cesty při přijímání statutu nebo pomocí reformy. V následující části práce se zaměřím na kritéria výběru regionů pro tuto diplomovou práci, jelikož z hlediska rozsahu a množství autonomních společenství není možné věnovat pozornost všem, bude práce zaměřena pouze na některé, které jsou svým autonomním statutem a regionálními politickými stranami nejvýznamnější.

2.3 Kritéria výběru regionů (autonomních společenství) pro analýzu

Základním kritériem výběru regionů pro analýzu konceptu *niche parties* je přítomnost regionální politické strany, která má stálé zastoupení v regionu i na celostátní úrovni alespoň ve třech po sobě jdoucích volbách. Tato podmínka zároveň omezí zkoumané období na posledních maximálně 15 let, kdy bude možné analyzovat volební programy a vnitrostranické dokumenty, které jsou pro analýzu konceptu *niche party* nezbytné. Zahrnutí strany je podmíněno jejím zvolením do regionálního parlamentu i do dolní komory (Poslanecká sněmovna, nazývaná také Kongres, *Congreso de los Diputados*) celostátního parlamentu (Generální kortesy, *Cortes Generales*). Na tomto základě byly jednak zvoleny regiony, které budou v analýze zastoupeny, ale také regionální strany, jelikož je zde tendence k zakládání a transformování regionálních stran před každými volbami a časté je také jejich zániknutí po jednom volebním období, proto byla zvolena podmínka alespoň trojích po sobě jdoucích voleb, aby se zamezilo nadreprezentaci stranami a nedostatku stranických dokumentů potřebných pro analýzu. Jelikož bude většina stranických dokumentů získávána z webových stránek

organizací, nemohou být zahrnuty neexistující subjekty, jelikož ve většině případů již neexistuje ani jejich stranická dokumentace.

V práci byly zahrnuty „historické“ i „ostatní“ regiony, které splňovaly podmínku silné regionální strany. V tomto případě byly vybrány historické regiony Katalánsko, Baskicko, Navarra a Galicie. Jako další historický region je uznána Andalusie, ta však nedisponuje potřebnou regionální stranou, jelikož *Partido Andalucista* zanikla v roce 2015 po pokusu o vytvoření koalice z menších regionálních stran (Andalucia 2020). Z nehistorických regionů byly zvoleny Valencie a Kanárské ostrovy, které jako jediné splnily podmínku zastoupení regionální strany.

Ačkoliv mají všechny vybrané regiony opakovaně volenou regionální stranu, která reprezentuje zájmy regiony jak v autonomním, tak celostátním parlamentu, existuje rozdíl v podpoře stran napříč regiony. Nejvyšší podporu mají regionální strany v Katalánsku, kde od získání autonomního statutu vítězila ve volbách *Convergència i Unió* (CiU)¹⁴ následovaná svým nástupcem PDeCAT. Stejně vysokou podporu jako má v Katalánsku CiU/PDeCAT má v Baskicku *Partido Nacionalista Vasco* (PNV; také uváděna jako EAJ-PNV podle spojení baskického a španělského názvu strany), která od prvních voleb v roce 1980 ovládá baskický parlament s nevyšší volební podporou. Od roku 2012 se na druhém místě ve volební podpoře umísťuje regionální strana *Euskal Herria Bildu* (EH Bildu), která je nejsilnější stranou v opozici vůči vládě PNV. V Navaře se regionální strana *Unión del Pueblo Navarro* (UPN) umístila na prvním místě v počtu získaných hlasů až v 90. letech a jednalo se pak o vládní stranu až do roku 2015, kdy i přesto, že se jednalo o nejsilnější stranu, se na vládě nepodílela. Co se týče Galicie, Valencie a Kanárských ostrovů, tak společným rysem je slabší podpora pro regionální strany než v předchozích případech, ale i tak se regionální strany střídají u vlády s celostátními stranami. Co do zisku volební podpory končí strany ve všech třech regionech na třetím až čtvrtém místě, přičemž v Galicii se regionální strana *Bloque Nacionalista Galego* (BNG) účastnila vlády v Galicii pouze jednou, a to po volbách v roce 2005. Valencijská koalice *Coalició Compromís* vznikla jako spojení nacionalistických stran, které ve Valencii působily od 80. let, ale jejich podpora nebyla nikdy tak vysoká jako v ostatních regionech, i tak se ale *Compromís* od roku 2015 účastní vlády. Obdobně na tom je i *Coalición Canaria* (CC) na

---

¹⁴ Koalice dvou stran *Convergència Democràtica de Catalunya* (CDC) a *Unió Democràtica de Catalunya* (UDC), která existovala do roku 2015. V roce 2016 vznikla *Partit Demòcrata Europeu Català* (PDeCAT) jako nástupce CDC, která je hlavní silou volebních koalic v následujících volbách.

Kanárských ostrovech, kde se jedná o druhou až třetí nejsilnější stranu s občasným podílem na vládě.

Na základě historického vývoje i tvrdého vyjednávání docílily některé z autonomních společenství výrazně rozsáhlejších pravomocí než jiné. Nejvíce pravomocemi disponuje Baskicko, nabízí se zde otázka, na jakém základě došlo ke svěření tolika výlučných pravomocí, zejména, když nedošlo k žádné reformě autonomního statutu, tak jako například u Katalánska, kde bylo o zvýšení autonomie dlouhou dobu usilováno. Baskicko je specifické zejména působením teroristické organizace *Euskadi Ta Askatasuna* (ETA), která existovala v letech 1959 až 2018 jako nacionalistická skupina usilující o nezávislost Baskicka, je možné se domnívat, že právě ETA měla vliv na výsadní postavení baskického autonomního statutu, jelikož členové napojení na ETA se později transformovali na politické formace zaujímající postoj „*abertzale left*“¹⁵. Baskové tedy mají v rámci autonomního statutu schváleno jak používání vlastního jazyka jako úředního vedle kastilštiny (kastilské španělštiny), tak správu veřejných financí i možnost zřídit si nezávislou policii. Vlastní jazyk mohou jako úřední využívat také v Katalánsku, Navaře a Galicii. Spravovat své finance mohou ale jen v Navaře, stejně jako si mohou vytvořit nezávislou policii; vlastní policejní sbory jsou dále povoleny jen v Katalánsku (Toniatti, Woelk 2017: kap. 7).

Dalším rozdílem mezi regiony je možnost reforem autonomních statutů. U Baskicka a Galicie nedošlo k žádné reformě a statuty jsou beze změny od svého přijetí – v Baskicku od roku 1979 a v Galicii od roku 1981. Aby mohla být reforma autonomního statutu přijata, je nutné, aby návrh přijal autonomní parlament a následně i obě komory Generálních kortesů. Přijatý návrh oběma parlamenty musí být dále předložen ke schválení v regionálním referendu, to se však netýká Navarry. Dalším rozdílem je nutná většina ke schválení v autonomním parlamentu, v Katalánsku a Galicii jsou nutné dvě třetiny. Tři pětiny jsou nutné ke schválení ve Valencii a prostá většina stačí v případě Baskicka a Kanárských ostrovů. Navarra opět představuje výjimku, jelikož návrh nepředkládá navarrský parlament, ale jeho exekutivní orgán, který návrh konzultuje se španělskou vládou a následně je předložen k hlasování v autonomním a celostátním parlamentu (Bernas 2012: 55–56). Nejvíce reforem bylo přijato ve Valencii – v letech 1991, 1994 a 2006. Jednu reformu přijaly Kanárské ostrovy (1996) a

---

¹⁵ Tento termín se používá pro označení baskických levicově nacionalistických stran zahrnující strany od demokratického socialismu až po komunistické. Je to víceméně označení pro odkazování na levicově nacionalistické prostředí Batasuny – nezákonné politické strany s vazbou na ETA.

Katalánsko, které o změnu usilovalo mnoho let, ale přijata byla až v roce 2006. I přesto, že byl dodržen právní postup přijetí, Ústavní soud nařídil přepsat několik článků a byl také napaden několika okolními společenstvími (Aragonií, Valencií) pro nedodržení rovnosti mezi regiony či na základě sporného kulturního dědictví (El Mundo 2010). I přesto, že Baskicko nepřijalo žádnou novou úpravu statutu, existují zde dlouhodobé snahy o reformu. Asi nejvýraznější návrh předložil v roce 2003 Juan José Ibarretxe, což byl předseda baskických nacionalistů a prezident Baskicka. Tzv. *Plan Ibarretxe* byl v roce 2015 odmítnut Kongresem, jelikož usiloval o vytvoření „svobodného přidruženého státu“ což významně překračovalo pravomoci udělené statutem z roku 1979. Cílem plánu bylo vytvoření prostoru pro baskický národ, tedy i o přidružení Navarry a francouzského regionu Iparralde (Keating 2006: 347).

Reformy autonomních statutů se týkaly především rozšiřování pravomocí autonomních společenství. Valencie se reformou přiblížila historickým regionům schválením pravomocí pro autonomního prezidenta, který nyní může rozpustit regionální parlament, což bylo možné pouze v historických regionech. V Katalánsku se jednalo především o rozšíření pravomocí ve správě financí a kompetence regionálního soudu a byl přijat třetí úřední jazyk okcitanština (kromě kastilštiny a katalánštiny). Rozpuštění parlamentu prezidentem autonomního společenství bylo schváleno i v Navaře v roce 2001 (Bernas 2012: 55–56).

3 Španělské regionální strany jako *niche parties*?

Jak je z předchozího přehledu zřejmé, i když mají španělské regiony společnou historii, jejich autonomní statuty se liší, stejně jako se liší jednotlivé regionální strany. To, jak se jednotlivé strany od sebe odlišují, bude patrné především v následující kapitole, kde budou analyzovány na základě kritérií *niche parties*, aby bylo možné odpovědět na výzkumnou otázku, zda tomuto konceptu vybrané regionální strany odpovídají. Na základě zvolených kritérií pro jednotlivé regiony a politické strany byly vybrány dvě katalánské strany, *Partit Demòcrata Europeu Català* (PDeCAT, dříve známá pod názvem *Convergència Democràtica de Catalunya*, CDC, z koalice *Convergència i Unió*, CiU) a *Esquerra Republicana de Catalunya* (ERC), dvě baskické strany, *Euzko Alderdi Jeltzalea – Partido Nacionalista Vasco* (PNV) a *Euskal Herria Bildu* (EH Bildu), navarrská strana *Unión del Pueblo Navarro* (UPN), galicijská strana *Bloque Nacionalista Galego* (BNG), valencijská koalice pod názvem *Coalició Compromís* (Compromís) a kanárská koalice *Coalición Canaria* (CC).

Na základě pěti zvolených kritérií bylo stanoveno několik základních témat, která odpovídají zmíněným kritériím a každá strana bude na základě těchto témat analyzována, a to z hlediska jejich volebních programů, stranických dokumentů a případných oficiálních vyjádření stranických představitelů.

3.1 Odmítání třídního dělení politiky

Jedná se o kritérium, které vychází z doby vzniku *niche parties*, tedy období 70. až 80. let, kdy strany vznikají na základě tzv. postmateriálních hodnot a témata, kterými se strany zabývají, odrážejí nové fungování společnosti. Postmaterialismus je termín, který využil americký politolog Ronald Inglehart ve své knize *The Silent Revolution* z roku 1977 pro poválečné období hospodářského blahobytu, kdy občané (a politické strany) začínají klást důraz na nemateriální hodnoty, jakými jsou například environmentalismus, autonomie, genderová rovnost či občanská práva (Inglehart 1977). Otázkou, která v kontextu postmaterialismu vyvstává, je, zda stále existuje třídní dělení politiky, nebo zda se jedná o něco, co se postupně ze společnosti vytrácí, jelikož i tradiční politické strany procházejí proměnou a stále méně reflektují ekonomickou *cleavage* a dostávají se svou pozicí do ideologického středu (stávají se z nich strany *catch all* typu). I přesto, že termín *catch all* pochází z 50. let, setkáme se s tímto jevem i v reakci na vznik nových postmateriálních stran, tradiční strany se přibližují

politickému středu a přejímají témata nových stran. V minulosti jsme se mohli s takovouto proměnou setkat například ve Velké Británii u labouristů pod vedením Tonyho Blaira, který představil v polovině 90. let pro tradiční sociálnědemokratickou stranu tzv. třetí cestu¹⁶ (Bobbio, Cameron 1997: 8).

Terry Clark popisuje změnu politických stran v kontextu proměny společnosti, kde je pracující třída na ústupu. Setkáme se se stále klesajícím počtem tradiční dělnické třídy, zatímco střední třída vzrostla a její požadavky se liší a strany proto musí reagovat změnou strategií a ideologií, aby bylo zajištěno jejich přežití (Clark 2003: 25). Z toho důvodu se dnes setkáme u tradičních levicových stran s odklonem od ekonomických (třídních) otázek a posunu k sociokulturní a identitární politice. Sociálně demokratické strany, které mají mnohdy staletou historii a v mnoha zemích se jedná o vládní strany, jsou kritizovány za odklon od ekonomické *cleavage* a zabývají se otázkami imigrace, sexuálních menšin, etnických skupin atp. Tato témata bývají často přinášena do politické soutěže stranami, které bývají označovány za krajní levici (nová levice) a etablované strany je přebírají, jelikož tyto krajně levicové (nebo i krajně pravicové) strany se setkávají se značnou volební podporou. Nová témata, která jsou do politické soutěže přinášena, ať už se jedná o identitární nebo environmentální politiku, většinou pocházejí od nových malých stran a nejedná se o ekonomická témata.

Odmítání ekonomického obsahu v politice však není trvalé. I přesto, že některé strany vzniknou jako *niche parties* a jejich hlavním tématem jsou například obnovitelné zdroje a jaderná politika (jako u environmentálních stran), neznamená to, že se strany během let svého fungování nepromění ve strany mainstreamu. Jejich program se promění v závislosti na jejich fungování a poptávce voličů a strany se mnohdy nevyhnou ani ekonomickým tématům (Wagner, Meyer 2013: 1247–1272).

U všech vybraných regionálních stran ve Španělsku se setkáme s ekonomickým obsahem, zejména v Baskicku a Katalánsku se na něj hodně zaměřují, jelikož se jedná o dva ekonomicky silné regiony, což bývá některými autory (např. Donald Horowitz) považováno za jeden z hlavních důvodů k secesi, jelikož se regiony cítí natolik ekonomicky soběstačné, že si nepřejí doplácet na chudší regiony Španělska (Rosůlek 2014: 45). Vzhledem k tomu, že některé ze španělských regionálních stran mají dlouhou minulost, nutnému vývoji se nevyhnuły. Nejvýraznější proměna proběhla u *Esquerra Republicana de Catalunya* (ERC), která pod

---

¹⁶ Politická filozofie, která vytváří syntézu mezi pravicovou ekonomickou politikou a levicovou sociální politikou s cílem vyšší přijatelnosti strany pro voliče v globalizovaném světě.

novým vedením v roce 1996 změnila svou ideologii a ze strany, která požadovala pouze nezávislost Katalánska, se stala stranou nové katalánské levice se širším záběrem témat. Josep Lluís Carod-Rovira, který se stal v roce 1996 novým předsedou strany, reagoval na vnitrostranickou krizi, kterou se mu povedlo zvrátit a stranu zachránit. Od konce 90. let se straně daří získávat stále větší podporu ve volbách. I přesto, že ideologie strany byla pozměněna, jejím hlavním cílem zůstala nezávislost Katalánska (Elias 2015: 100–102). Vyhybaní se ekonomickému obsahu v politice není z hlediska regionálních stran v dnešní době zcela relevantní, jelikož se ve všech volebních programech ekonomické otázky vyskytují. Avšak to, co souviselo s odmítáním ekonomického obsahu v politice, bylo také přinášení nových neekonomických témat, s čímž se u vybraných stran stále můžeme setkat.

Jedním z hlavních takových témat, které odpovídá regionální identitě stran, je reforma Senátu, tedy horní komory celostátního parlamentu. V současné době má Senát odrážet autonomní rozdělení Španělska, proto se v každé provincii volí čtyři senátoři¹⁷. Zbytek mandátů je obsazen senátory, kteří jsou voleni zákonodárnými sbory v rámci autonomních společenství. Každé autonomní společenství volí nejméně jednoho senátora a za každý milion obyvatel je obsazován další mandát navíc. S návrhem na reformu Senátu se v programu setkáme u obou katalánských stran, ERC i PDeCAT (dříve CiU) se snaží reformou dosáhnout vyšší míry autonomie. Dále u baskické strany PNV a kanárské CC, u které platí výjimka v počtu volených senátorů na základě velikostí jednotlivých ostrovů. CC považuje horní komoru za nejjistější fázi demokracie¹⁸, jelikož senátoři mají možnost přímo hájit svůj region (Programa Electoral 2019 CC-PNC). ERC ve svých programech hovoří o reformě Senátu, která by zamezila omezování katalánské nezávislosti a podpořila provinční rady. Dále by se zamezilo poškozování katalánské ekonomiky, které podle ERC Kongres i Senát svými kroky podporují. (ERC 2020).

3.2 Vymykání se pravolevému politickému spektru

Rozdělení stran na pravici a levice pochází z Francie, kdy jako levice bylo označeno hnutí podporující revoluci¹⁹, zatímco pravice podporovala stávající režim a vládnoucí elity (Bobbio 2016: 12). Až později, kdy vznikalo více politických stran (konec 19. a počátek 20.

---

¹⁷ Toto rozdělení se netýká ostrovů – Gran Canaria, Mallorca a Tenerife – volí tři senátory a ostatní menší ostrovy volí po jednom.

¹⁸ V rámci schvalovacího procesu.

¹⁹ Velká francouzská revoluce v roce 1789.

století), se levice a pravice začala spojovat s ideologickou pozicí stran, levice je spojena s progresivismem, reformismem, bojem za lidská práva a svobody, zatímco pravice je spojována s nacionalismem, tradicionalismem, hierarchií a konzervatismem. Pokud tyto ideologické pozice v kontextu ekonomie a role státu seřadíme na jedné přímce, vznikne pravolevé politické spektrum. Zatímco levice podporuje kolektivismus a státní intervence v ekonomice, pravice volný trh a individualismus (Heywood 2015: 119). Pravolevé spektrum bývá často rozšířeno i o sociokulturní rovinu, čímž vznikne „politický kompas“ se čtyřmi kvadranty.

Zatímco na horizontální linii nalezneme ekonomické štěpení na pravici a levici, na vertikální linii je ve vrchní části autoritářství a ve spodní části libertariánství, čímž můžeme zařadit politické strany na základě ideologie ještě přesněji. V současné době se můžeme setkat s názory, že pravolevé politické spektrum už je překonáno a přestává existovat (Boaz 2008), ale stejně tak se stále setkáváme se stranami, které mají buď v názvu odkaz k pravici či levici anebo je jejich ideologie snadno identifikovatelná a popsána v programech a jiných stranických dokumentech (PSOE 2020, PP 2020, Podemos 2020). Krize pravolevého spektra se odráží zejména v problematice nejasného definování středových stran či hnutí, které se záměrně vyhýbají politickému rozdělení, aby se vyhnuly případné negativní konotaci, nebo aby mohlo dojít k snadnému ohýbání volebních programů s cílem zvýšit svůj volební potenciál. Stále více stran se definuje jako středové a jejich ideologie zahrnuje širokou škálu názorů a témat.

V souvislosti s regionálními stranami a tímto kritériem můžeme hovořit o vymykání se pravolevému spektru na základě vyjádření strany (či některého z představitelů strany) o odmítání dělení stran na pravici a levici či na základě prosazování omezeného počtu otázek, které se vymykají tomuto dělení, jako je například autonomismus (Diamond 2018: 20). Dalším rysem vymykání se pravolevému spektru může být definování na základě přejímání různých otázek mezi stranami napříč politickým spektrem.

Jediná z vybraných stran nese přímo ve svém názvu svou ideologickou pozici, jedná se o katalánskou stranu ERC – Republikánskou levici Katalánska. Podle názvu i ideologie strany se jedná o (středo) levicovou stranu se sociálně demokratickým programem, zaměřeným na nezávislost Katalánska (Moreno, Colino 2010: 299; ERC 2020). Na druhou stranu, také PDeCAT, která navazuje na katalánskou středopravicovou stranu CDC, se i nadále profiluje jako středopravicová, liberální strana (Edwards, Sanz 2017), tudíž obě regionální strany našly svou pozici v rámci politického spektra. Baskická PNV se svou ideologií blíží spíše středu, na základě svých programů by dnes mohla být označena jako středová *catch-all* strana. Zatímco

PNV je spíše umírněná a středová, EH Bildu sdružuje pod svým jménem krajně levicové proudy baskického nacionalismu, které odkazují na teroristickou organizaci ETA, která v Baskicku působila od roku 1959 až do roku 2018. Politický proud, který navazoval na ETA, se nazývá Batasuna a sdružuje různé levicové strany od krajní levice až po sociální demokraty. Tyto politické stany byly většinou prohlášeny za nezákonné a jejich činnost byla ukončena, ale v rámci EH Bildu se můžeme setkat s proudem, který přímo na Batasunu odkazuje. EH Bildu lze tedy označit za levicovou stranu s tím, že ve svém volebním programu přímo volá po zrušení pravicových stran ve Španělsku, které jsou podle této strany odpovědné za špatnou ekonomickou situaci a krizi (Propuesta de programa electoral 2019). Levicová je také regionální strana v Galicii, BNG, u které by se dalo spíše hovořit o straně typu sociální demokracie, ale objevují se zde i témata jako environmentalismus, feminismus a nacionalismus (Programa electoral do BNG 2019; Elias 2009: 533).

Problematické zařazení na pravolevé ose je patrné zejména u valencijského Compromísu a *Coalición Canaria* (CC). Compromís sám sebe definuje jako stranu regionální s valencijským nacionalismem (Estatuts 2017) a ve volebním programu se věnuje takřka všem tématům, avšak nejméně asi těm ekonomickým a nejvíce demokratickým se zaměřením na jedince (občanská práva, lidská práva, sociální politika) (Compromís Programa 2020). Zatímco Compromís se pravolevému rozdělení nevěnuje, CC jako jediná ve svém programu odmítá dělení stran na pravici a levice. Odmítá tak i své zařazení a zdůrazňuje regionální identitu, která je nadřazená stranické ideologii, i tak ale můžeme o CC hovořit jako o straně pravicové, zejména na základě prosazované politiky (Programa Electoral 2019 CC-PNC²⁰).

Co se týče stírání pravolevého dělení témat, u všech regionálních stran, ať už na levice či na pravici, se setkáme s důrazem na identitární politiku²¹. Jedním z témat identitární politiky, která se liší u regionálních a celostátních stran, je problematika LGBT. Zatímco na celostátní úrovni se tomuto tématu věnují levicové strany (PSOE 2020, Podemos 2020), pravicové strany ve svých programech témata menšin příliš nerozebírají a pokud jde o prosazování práv pro sexuální menšiny, nenalezneme zde téměř žádnou zmínku (PP 2020, VOX 2020) či naprosto marginální (Ciudadanos 2020)²². U regionálních stran je tomu jinak, typicky je větší prostor

---

²⁰ V parlamentních volbách v listopadu 2019 kandidovala CC společně s PNC (*Partido Nacionalista Canario*)

²¹ Jedná se o politické aktivity, které se zaměřují na potřeby jedné skupiny osob. Identifikace členů takovéto skupiny je provedena na základě etnické, kulturní či sexuální charakteristiky (Heyes 2016).

²² Na základě volebních programů pro parlamentní volby v dubnu nebo v listopadu 2019.

pro menšiny věnován u stran levicových, zejména u ERC, BNG a Compromís, které se problematice LGBT věnují v programech do celostátních i regionálních voleb. Další levicovou stranou je EH Bildu, která menšinám věnuje větší prostor v regionálním programu nežli v tom celostátním. Na rozdíl od celostátních stran nalezneme u těch regionálních toto téma i u pravicových stran, zejména u *Coalición Canaria* a PDeCAT, které se tématu LGBT a práv menšin věnují v celostátních i regionálních programech poměrně rozsáhle a stejně jako strany levicové vyjadřují podporu pro práva menšin, adopcím u párů stejného pohlaví, či boji proti homofobii. Identitární politiku vůbec nenalezneme v žádném programu dvou křesťanskodemokratických stran, navarrské UPN a baskické PNV (UPN 2020, EAJ-PNV 2020)

3.3 Vymezování se vůči mainstreamovým stranám

Meguidová hovoří o stranách mainstreamu jako o stranách hlavního proudu, které zastupují většinové názory, jenž ve společnosti panují. *Niche parties* oproti tomu zastupují témata, která jsou mimo tyto hlavní proudy (Meguid 2005: 348). Otázkou však zůstává, zda můžeme říci o nějaké straně, že je mainstreamová či *niche*, jelikož podle výzkumu Marcuse Wagnera a Thomase Meyera z roku 2013 dochází k transformaci z *niche party* na stranu mainstreamu ve dvou třetinách případů. Svou analýzu provedli na vzorku 194 stran z 22 zemí mezi lety 1945 a 2005 a hlavním důvodem změny na strany mainstreamu byl zejména pokles volebních zisků. Na základě toho nemůžeme o stranách mainstreamu, ani o *niche parties*, uvažovat jako o stálých charakteristikách. I v případě mainstreamových stran dochází ke změnám, ale není to tak častý jev a motivace není přesně definována, avšak dochází častěji ke změnám u opozičních stran, nežli u těch vládních (Wagner, Meyer 2013: 1247–1272).

V rámci této diplomové práce jsou za strany mainstreamu označeny strany celostátní se stálou volební podporou, které se účastní voleb do parlamentu a jsou stabilně voleny a získávají podíl na vládě. Bude se tedy jednat o *Partido Socialista Obrero Español* (PSOE), která vznikla v roce 1879 a po pádu Francova režimu má nejvyšší či druhou nejvyšší podporu ve volbách. Další tradiční stranou, která se s PSOE střídá u vlády, je *Partido Popular* (PP), která je však mnohem mladší než PSOE, založena byla v roce 1989 jako středopravicová strana, navazující na post-frankistickou *Alianza Popular*. Pro komparaci s regionálními stranami budou využívána zejména data těchto dvou politických stran, jelikož se jedná o tradiční strany s dostupnými daty ve všech zkoumaných regionech. Ve španělském prostředí však můžeme narazit na další celostátní strany, avšak o nich již nelze zcela hovořit jako o stranách mainstreamu. Jedná se zejména o stranu Podemos, která vznikla v roce 2014 jako (krajně)

levicová strana a dnes má již přes půl milionu členů²³ (Podemos 2020). Podemos vznikla jako strana vymezující se vůči mainstreamu, ale vzhledem k tomu, že má okolo půl milionů registrovaných sympatizantů, vyvstává otázka, zda se již nejedná o zastupování hlavního proudu ve společnosti, navíc taktéž přebrala témata mainstreamových stran. Stejně tak dochází k přebírání témat od *niche parties*, zejména, pokud se jejich strategie ukáže jako úspěšná, a pro strany mainstreamu se tím otevírá příležitost rozšířit portfolio volebních témat (Diamond 2018: 20–21).

Dalšími stranami, které vznikly jako strany vymezující se proti mainstreamovým (vládním) stranám, jsou VOX a Ciudadanos. Krajně pravicová strana VOX byla založena v roce 2013 několika členy, kteří tvořili radikální křídlo PP. VOX má stále vzrůstající podporu, zejména pak v Madridu a Andalusii. Vzhledem k tomu, že hlavním cílem VOX je omezení autonomních společenství, zrušení autonomních parlamentů a potlačení separatismu, nezískala strana žádné mandáty v autonomních parlamentech Navarry, Baskicka a Kanárských ostrovů a vůbec nekandidovali v Katalánsku a Galicii. Pouze ve Valencii VOX skončil na pátém místě v regionálních volbách 2019 a získal 10 mandátů (O’Leary 2014). Druhou stranou jsou Ciudadanos (C’s), která vznikla v roce 2006 v Katalánsku, ale stejně jako VOX vystupují proti separatismu a regionálnímu nacionalismu. I přesto, že má strana v Katalánsku velkou volební podporu a v roce 2017 zvítězila v regionálních volbách, se vlády ujaly dvě regionální strany PDeCAT a ERC. V Galicii a Baskicku měli C’s velmi nízkou podporu v regionálních volbách a do autonomního parlamentu se nedostali. Na Kanárských ostrovech získali dva mandáty a v Navaře tři. Po Katalánsku měli C’s úspěch i ve valencijských volbách v roce 2019, kde skončili na třetím místě s 18 mandáty (Ciudadanos 2020). Stejně jako Podemos a VOX i Ciudadanos nejsou mainstreamovou stranou, spíše se vůči nim vymezují a kritizují vládu, zejména za mírné postupy vůči separatistům. Všechny tři strany jsou taktéž považovány za populistické (Ribera Payá 2018: 28–60). Jako mainstreamové strany, které budou v této práci využívány pro komparaci se stranami regionálními, můžou být značeny pouze PSOE a PP.

Vymezování se vůči mainstreamovým stranám může probíhat několika způsoby. Například explicitním vymezením se v rámci volebního programu či vyjádřením strany, vybíráním si omezeného počtu témat, která jsou ve volbách prosazována či zaměřením se na jeden problém, který se stane hlavním cílem strany (např. separatismus). Regionální strany se

---

²³ Jedná se o údaj z webových stránek politické strany Podemos, kde je údaj uveden pro zaregistrované členy, registrace však probíhá online a není vyžadována platba členského příspěvku (Podemos 2020). Oproti straně Podemos má například PSOE 170 tisíc členů a PP necelých 67 tisíc členů.

vymezují vůči celostátním stranám zejména regionální identitou, kterou ve svých dokumentech zdůrazňují. Od této regionální identity se mohou odvíjet další témata, kterými se strana bude zabývat na rozdíl od stran mainstreamu, jako například rozvoj regionu, cestovní ruch či ekonomické inovace týkající se pouze dané oblasti. Španělské regionální strany nepoužívají ve svých volebních programech omezený počet otázek či jedno téma, všechny strany nabízejí kompletní volební program, který zahrnuje ekonomickou, společenskou a demokratickou²⁴ část. Nejedná se o výrazné rozdíly mezi programy regionálních a celostátních stran. Regionální strany však na rozdíl od celostátních věnují pozornost i regionálním otázkám, ať už uznání katalánského národa u ERC či zvyšování autonomie u Kanárských ostrovů, které zdůrazňují své specifické postavení založené na historickém vývoji a své poloze.

3.3.1 Kritika mainstreamových stran

Tím, že se volební programy stran neliší ve své struktuře a náplni, se práce zaměří na vymezení se vůči mainstreamovým stranám prostřednictvím kritiky vládních stran. Přímoú kritiku vládních stran ve svém programu vyloženě zmiňuje galicijská BNG, jež se ostře vymezuje vůči PSOE, která je ve volebním programu z dubna 2019 nařčena z prospěchářství své progresivní centralistické politiky. PSOE se podle BNG staví do čela boje proti krajní pravici, která zaznamenává celoevropský vzestup a využívá strachu voličů, aby vylepšila svou pozici ve volbách. Po tom, co PSOE vyhrála v dubnu předčasné volby do celostátního parlamentu a nebyla schopna sestavit vládu, došlo v listopadu k dalším předčasným volbám. BNG svůj program příliš nezměnila, avšak rétorika proti PSOE se ještě více vyhrotila. PSOE byla označena za progresivní neoliberální stranu, která povyšuje své stranické zájmy nad zájmy národní (Programa electoral do BNG 2019). EH Bildu se taktéž vymezuje vůči PSOE, ale také vůči PP, která podle nich prosazuje antisociální zákony, které omezují občany v regionech a snižují jejich životní úroveň, zejména ve spojení s penzijní reformou a distribucí státní podpory mezi menšiny či vězně. Dále je podle EH Bildu třeba odstranit španělskou pravici, která má fašizující tendenci a ohrožuje demokracii státu. Strana se staví do role ochránce lidu (ve svém regionu) vůči španělskému státu, který je v područí zkorumpovaných stran (Gorospe 2018, Propuesta de programa electoral 2019).

---

²⁴ Jedná se o pojmenování té části programu, které se zabývá občanskými a lidskými právy, sociální politikou a v některých případech i environmentální politikou.

Dalším tématem, kterým se regionální strany vymezují vůči stranám mainstreamu, je krize. Jedná se o vděčné téma, které se opakuje v několika volebních programech u více regionálních stran a zaujímá výsadní postavení, jelikož se nachází na samém začátku programu a je mu věnována značná část. BNG hovoří o krizi demokracie, která je odrazem ekonomické krize Španělska zapříčiněné vládou. Kromě hospodářské krize BNG zmiňuje krizi unitárního státu, která je důsledkem nerovnoměrného rozvržení demokratických práv mezi regiony a vytvoření tak rozdílných podmínek pro rozhodovací schopnosti. BNG navrhuje revizi ústavy z roku 1978, aby byla podpořena galicijská suverenita, což by vedlo k vyšší míře zastoupení Galicie a rozšíření rozhodování galicijského parlamentu (Programa electoral do BNG 2019). EH Bildu kromě politické krize zmiňuje i krizi ekonomickou, která přímo dopadá na Baskicko, a nabízí ve svém programu přehled propadu baskické ekonomiky v důsledku hospodářské krize. Strana se z hlediska ekonomické krize věnuje především potravinové nesoběstačnosti Španělska. Tato nesoběstačnost je zapříčiněna přijímáním neoliberalní politiky vládními stranami, což je hlavní překážkou k potravinové soběstačnosti země (Propuesta de programa electoral 2019). I další baskická strana se věnuje ve svém programu krizi. PNV hovoří o nedostatečném využití hospodářské politiky k potlačení důsledků krize, tudíž nedošlo ke zvrácení zadlužení ani k reformám, které by byly potřeba k posílení hospodářského růstu země. PNV zdůrazňuje, že je potřeba představit politiky, které podpoří zaměstnanost, pozitivní změny v sociální oblasti a zmírní negativní důsledky krize. Na rozdíl od EH Bildu se PNV přímo nevyjadřuje k vládním stranám a jejich odpovědnosti za krizi (EAJ-PNV 2020; Programa Electoral 2019–2023). I CC se vyjadřuje ve svém programu ke krizi, ale rovnou přichází s řešením různých problémů, které vyvstaly. Jedná se například o peníze a jejich nutné odlišení pro Kanárské ostrovy, kde je přistupováno odlišně zejména k práci žen, takže se jim nedostává potřebné finanční podpory ve stáří. Program odráží specifičnost Kanárských ostrovů, čímž CC argumentuje v mnoha případech. Podle CC byla přijatá politika v době hospodářské krize modernizační a měla velké ambice, které bohužel nebyly naplněny, zejména pak pro Kanárské ostrovy, kterým nevyhovuje unitární nastavení Španělska (Programa Electoral CC-PNC 2019).

U výše zmíněných stran se jednalo o spojení krize ekonomické i politické, což se odráželo buď v kritice stran či vlády za přijímaná rozhodnutí. Jsou navrhovány různé reformy či posílení autonomních statutů, aby byly regiony schopny se s krizí vyrovnat svými vlastními opatřeními, které odpovídají specifičnosti jednotlivých území a potřeb obyvatel. Ostatní regionální strany nemají v programech výraznou kritiku mainstreamových stran či vlády za krizi. Můžeme se setkat například s krátkou zmínkou u ERC v jejich ekonomické části, kde je

ekonomická krize zmíněna, ale není nijak dána do souvislosti s krizí politickou či s kritikou vlád (ERC 2020).

3.3.2 Právo na sebeurčení („separatismus“)

Dalším tématem, které pochází výhradně od regionálních stran, je prosazení práva na sebeurčení. Některé z celostátních stran na to reagovaly svým volebním programem, kde se proti separatismu některých regionů přímo vymezují (Ciudadanos 2020). Jedná se o téma, které se opakuje v každém volebním programu katalánských stran, snaha o uznání katalánského národa dospěla do fáze vyhlášení referenda v roce 2014. I přesto, že španělský parlament tuto možnost neschválil a tehdejší premiér Španělska Mariano Rajoy prohlásil, že hlasování nebude demokratické, referendum proběhlo. Většina voličů se v referendu vyslovila pro nezávislost, avšak k volbám přišla pouze jedna třetina Katalánců²⁵. Další referendum bylo vyhlášeno v roce 2017²⁶ a bylo taktéž prohlášeno za protiústavní. Referendum vyústilo v tzv. katalánskou krizi, kdy Katalánsko vyhlásilo nezávislost a Španělsko reagovalo omezením autonomního statutu a trestním stíháním hlavních protagonistů v čele s tehdejším prezidentem Katalánska Carlesem Puigdemontem (Balcells 2019). Právo na sebeurčení baskického národa a důraz na možnost rozhodování o vlastním regionu je součástí všech zveřejněných stranických dokumentů, ať už se jedná o volby regionální či celostátní (Dvořák 2012: 75–78).

Baskicko vždy usilovalo o právo na sebeurčení a vytvoření tzv. Velkého Baskicka²⁷, i nadále to prosazuje EH Bildu, ve svém programu hovoří o území, které by zahrnovalo i Navarru, ta ale o stejný cíl neusiluje (Gorospe 2018). Navarrská UPN odmítá ztotožňování regionů a hovoří o respektu baskické kultury a jazyka, ale nepovažuje to za svou národní podstatu (Dvořák 2012: 50, UPN 2020). U Galicie, Valencie a Kanárských ostrovů se s nárokem na sebeurčení nesetkáme, Valencie a Kanárské ostrovy přesto usilují o zvyšování autonomie a rozšiřování pravomocí, ale Galicie se naprosto vymyká. U Galicie je nárok na sebeurčení méně patrný, neproběhla zde snaha o zvýšení autonomie regionu, což může být zapříčiněno nízkou regionální identitou, jelikož většina Galicijců se cítí být více Španěly nežli

---

²⁵ Celkem hlasovalo 2 305 290 Katalánců (30 % voličů) a pro nezávislost se vyjádřilo 80,76 % z hlasujících (Generalitat de Catalunya 2014).

²⁶ Celkem hlasovalo 2 044 038 Katalánců a pro nezávislost se vyjádřilo 90,18 % voličů (Catalan Government 2017).

²⁷ Tzv. Velké Baskicko zahrnuje region Baskicko a Navarru a Francouzské Baskicko (Iparralde a Severní Baskicko)

Galicijci (Máiz, Ares 2018: 185). Avšak s nárokem na sebeurčení galicijského národa se setkáme ve volebním programu BNG z posledních let (BNG 2020).

3.4 Velikost strany

Velikost strany je možné posoudit na dvou hlavních ukazatelích, prvním z nich je velikost členské základny a druhým volební podpora strany. Členství v politické straně však v dnešní době nemusí být již tak směrodatné, jelikož tradiční forma členství v politických stranách se vytrácí a většina politických stran dnes již funguje v online prostředí, ať už na webových stránkách či sociálních sítí, kde je pro voliče snadné získat potřebné informace. Stejný trend ukazují i data ze Španělska, kde členství v politické straně přiznává jeden člověk ze dvou set (Público 2019). Stranictví je dnes spíše vnímáno negativně a moderní (nově vzniklé) strany dnes fungují pouze v omezeném počtu členů²⁸. U tradičních stran je tomu jinak, na členství si vzhledem k rozsáhlé organizační struktuře zakládaly, členové tvořili důležitou součást financování strany a při volbách buď organizačně zajišťovali místní jednotky či sami kandidovali. S propojováním státu s politickými stranami přestala hrát orientace na členy tak důležitou roli a strany se začaly spíše soustředit na své voliče, aby jich získaly co nejvíce, pro co nejvyšší finanční podporu ze strany státu. S rozvojem moderních technologií dochází k dalšímu rozvolnění vztahu strana–člen, jelikož strany mohou fungovat bez členů online, čímž se zároveň sníží i organizační náklady.

Dalším aspektem, jak můžeme zkoumat velikost strany, je její volební podpora. Velká část regionálních stran působí jen v daném regionu a v celostátních volbách dosahují pouze marginálních výsledků. Všechny vybrané regionální strany pro analýzu v této diplomové práci překonaly hranici pro získání mandátu v Kongresu (dolní komora španělského parlamentu *Cortes Generales*) a budou porovnány z hlediska počtu členů i volební podpory, zda naplňují předpoklad *niche parties*, že se jedná pouze o malé strany.

3.4.1 Členství v regionálních stranách

Ve Španělsku se nesetkáme s příliš velkým zapojením občanů v politických stranách. Své členství nebo finanční podporu přiznal každý dvoustý občan během daňového přiznání, kde je možné uvést, zda se jedná o členský příspěvek či finanční dar politické straně (Público

---

²⁸ Typické třeba pro pirátské strany, které patří k mladším politickým stranám. Piráti fungují převážně online a v malém počtu regulérních členů strany.

2019). Málokteré politické strany uvádějí na svých webových stránkách aktuální počet členů, avšak na základě různých stranických hlasování je možné uvést alespoň přibližný počet straníků.

Pokud bychom podle počtu členů chtěli uvést největší španělskou politickou stranu, jednalo by se o Podemos, kteří uvádějí na svém webu 527 092 registrovaných „členů“. Podemos sází na nový způsob politiky a vedení politické strany, která klade důraz na otevřené a demokratické prostředí. Členství ve straně je založeno online registrací na webu, je bezplatné a slouží pro diskuzi a různá hlasování, která mají stranu přiblížit voličům. Nejedná se tedy o klasické členství v politické straně, tak jak jej známe z minulosti, či z jiných zemí, ale určitě se jedná o zajímavou alternativu, která ukazuje na oblíbenost strany, která vznikla v roce 2014 (Podemos 2020). Nejstarší stále existující politická strana PSOE, která byla založena v roce 1879, má podle údajů z roku 2019 178 651 členů, což je oproti údajům z roku 2017 o téměř 10 tisíc členů méně (Romero 2019). Klesající tendenci v počtu členů má i Partido Popular, která má podle údaje z roku 2018 při stranickém hlasování 66 706 členů (El Economista 2018). Celostátní strana, která má trvale vzrůstající podporu, je VOX, která vznikla v roce 2013 jako pravicová alternativa kritizující levici. VOX měl v roce 2019 téměř 54 tisíc členů, na základě stranického hlasování v primárách před parlamentními volbami v listopadu 2019 (Valls 2019).

Regionální strany mají o poznání menší členská základny, což je vzhledem k jejich omezenému působení strany logické, avšak jedna strana výrazně vybočuje. Valencijský Compromís má podle hlasování pro volby kandidátů v primárách do evropských, regionálních a komunálních voleb 49 727 členů (El Diario 2019). Druhou největší stranou, co se týče počtu členů, je baskická PNV, která má téměř 25 tisíc členů. Druhá baskická strana, EH Bildu, nikde počet členů nebo sympatizantů neuvádí. Druhá strana, u které je počet členů nedohledatelný, je *Coalición Canaria*, která údaj nemá na webu ani v žádném zveřejněném dokumentu. Katalánské regionální strany mají výrazně méně členů než baskická PNV. ERC má 9 500 členů a PDeCAT 14 000 členů (Público 2019). Galicijská BNG má 7 800 členů a navarrská UPN podle posledního údaje z roku 2016 měla 3 850 členů (Galicia Confidencial 2019, UPN 2016). Pro srovnání, zda se jedná o velkou či malou stranu, bude provedeno srovnání se dvěma celostátními stranami PSOE a PP, které v regionech působí v rámci svých regionálních odnoží.

Tab. č. 2 – Počet členů politických stran v jednotlivých regionech²⁹

region/strana	PSOE ³⁰	PP ³¹	regionální strana
Katalánsko	20 179	1 762	14 000 (PDeCAT)
			9 500 (ERC)
Baskicko	5 250	618	24 650 (PNV)
Navarra	1 634	203	3 850 (UPN)
Galicie	11 029	4 222	7 800 (BNG)
Valencie	17 230	8 974	49 727 (Compromís)

Zdroj: Vlastní zpracování s využitím zdrojů CanalSur 2014 a COPE 2018.

3.4.2 Volební podpora regionálních stran

Volební podpora bude srovnána na základě posledních voleb do Kongresu *Cortes Generales* v listopadu 2019. Představeny budou výsledky pro regionální strany a regionální odnože (pobočky) v daném regionu i s přepočtem na celostátní úroveň. Volební systém do Kongresu je stanoven ústavou z roku 1978. Španělsko je rozděleno do volebních obvodů, které odpovídají jednotlivým provinciím. V každé provincii se automaticky volí dva mandáty a zbývajících 248 mandátů je rozděleno mezi provincie podle počty obyvatel. Volební práh je stanoven na 3 % v každé provincii a pro přepočet hlasů na mandáty se využívá D'Hondtova metoda (Španělská ústava 1978).

V rámci autonomních parlamentů jsou regionální strany nejsilnějšími formacemi, v Katalánsku patří PDeCAT (a jejich volební koalice JuntsxCat) spolu s ERC mezi tři nejsilnější strany, které mají nejvyšší volební výsledek. Stejně tomu je i v Baskicku, kde PNV a EH Bildu získávají nejvíce mandátů. V Navaře zvítězila v posledních volbách v roce 2019 koalice *Sum Navarre*, která je tvořena UPN, PP a C's. UPN je tradičně v Navaře nejsilnější stranou, která od roku 1991 vyhrávala volby. Valencijský Compromís se tradičně umísťuje na třetím místě v regionálních volbách, podobně jako BNG v Galicii³². Kanárská koalice byla do roku 2007 nejsilnější stranou, od voleb v roce 2007 se CC umísťuje na druhém, případně třetím

²⁹ Vyjma regionální strany EH Bildu a CC, u kterých není možné počet členů strany doložit.

³⁰ Údaje pocházejí z roku 2014 (CanalSur 2014).

³¹ Údaje pocházejí z roku 2018 (COPE 2018).

³² BNG se umísťuje na třetím až čtvrtém místě od roku 2001, kdy podpora strany začala pozvolně klesat.

místě. Výsledky jednotlivých stran v celostátních volbách budou představeny v následující tabulce, která zároveň poslouží ke srovnání s výsledky celostátních stran.

Tab. č. 3. – Výsledek vybraných stran³³ v celostátních volbách 2019³⁴ v jednotlivých regionech

region	strana	výsledek	mandáty
Katalánsko	ERC	22,5 %	13
	PSC-PSOE	20,5 %	12
	JxCAT-JUNTS	13,6 %	8
	PP	7,4 %	2
Baskicko	EAJ-PNV	32 %	6
	PSE-EE (PSOE)	19,2 %	4
	EH Bildu	18,6 %	4
	PP	8,8 %	1
Navarra	Sum Navarre (UPN+PP+C's)	29,5 %	2
	PSOE	25 %	1
Galicie	PP	31,9 %	10
	PSdeG-PSOE	31,2	10
	BNG	8 %	1
Valencie	PSOE	27,6 %	10
	PP	23 %	8
	Compromís	6,9 %	1
Kanárské ostrovy	PSOE	28,8 %	5
	PP	20,7 %	4
	CCa-PNC-NC	13 %	2

Zdroj: Vlastní zpracování s využitím zdroje InfoElectoral 2020.

Na základě členské základny i volebních výsledků můžeme porovnat, zda regionální strany odpovídají teorii Marcuse Wagnera, že regionální strany jsou jako *niche parties* spíše malými stranami. Pokud se zaměříme na regionální úroveň, můžeme si všimnout, že vybrané regionální strany představují větší či stejně velké subjekty jako regionální odnože celostátních

³³ Zohledněny budou výsledky pro zkoumané regionální strany a celostátní strany PSOE a PP, které kandidovaly ve všech zkoumaných regionech a byly využity i v předchozí podkapitole.

³⁴ Jedná se o výsledky voleb v předčasných volbách konaných 10. listopadu 2019.

stran. Pokud budeme hovořit o regionálních stranách v celostátní perspektivě, bude jejich potenciál mnohonásobně nižší, jelikož jejich hlasy a mandáty pocházejí pouze z jednoho regionu³⁵ a počet získaných mandátů je tedy výrazně nižší než u stran, které kandidují ve všech regionech. Zatímco celostátní výsledky PSOE atakují hranici 30 % hlasů a PP překročilo 20 % hlasů, zmíněné regionální strany dosahují výsledků od 3 % (ERC) po 0,4 % (*Sum Navarre*). V rámci celostátních výsledků by se tedy určitě jednalo o malé strany.

3.5 Novost strany

Novost neboli stáří politické strany se dá odvodit od data založení strany a následně je možné provést srovnání napříč politickými stranami, zda regionální strany odpovídají konceptu *niche parties* a předpokladu Wagnera, že se jedná o nové politické strany, v průměru o deset let mladší než ostatní (mainstreamové) politické strany. Dále bude na základě původu zkoumaných stran ověřeno, zda odpovídají Strmiskově teorii o původu regionálních stran. V některých případech je původ strany snadno identifikovatelný, jelikož strana sama k němu odkazuje a často je původ zdůrazňován. Avšak mnohdy se také můžeme setkat s častými proměnami strany, různou transformací, přejmenováním či fragmentací strany. Obtížné je hledání původu i u koalic, jelikož se členové koalice můžou měnit, a i přesto, že původní koalice se stejným názvem funguje dlouho dobu, z původních členů nemusí zbývat již nikdo.

Partit Demòcrata Europeu Català (PDeCAT) vznikla v roce 2016 jako navazující strana na původní *Convergència Democràtica de Catalunya* (CDC), která byla založena v roce 1974 a mezi lety 1978 až 2015 tvořila koalici (od roku 2001 federaci) *Convergència i Unió* (CiU) společně se stranou *Unió Democràtica de Catalunya* (UDC), koalice má za sebou několik etap vývoje, první etapa je datována do 70. let, kdy koalice vzniká a stává se hlavním aktérem v boji za katalánskou autonomii. Poté, co strana prošla stranickou konsolidací, začíná její druhá etapa, která je charakteristická dominancí CiU na katalánské scéně a je datována od 80. let do druhé poloviny 90. let, kdy začíná strana pomalu oslabovat a vyšší podpoře se tak poprvé těší katalánská odnož PSOE (PSC-PSOE) (Berberá, Barrio 2006). CDC založil katalánský politik Jordi Pujol, který byl katalánským prezidentem 23 let, mezi lety 1980 až 2003. V roce 2003 Pujol předsednictví opustil a ve funkci předsedy CDC ho nahradil Artur Mas, který stál u zrodu PDeCAT a byl jejím předsedou do roku 2018. Během předsednictví Mase došlo k výraznému

---

³⁵ Baskická strana EH Bildu jako jediná kandiduje také v jiném regionu, konkrétně v Navaře, kde získala 16,8 % hlasů a jeden mandát.

obratu strany s velkým důrazem na nacionalismus a separatismus Katalánska. PDeCAT tedy sice vznikla v roce 2016, ale jedná se o přímého následovníka původní strany z roku 1974, došlo k přejmenování strany, ale nedošlo k fragmentaci strany, na základě toho se jedná o první typ Strmiskovy typologie (A1).

Druhá významná katalánská regionální strana je *Esquerra Republicana de Catalunya* (ERC), která vznikla v roce 1931 v reakci na politický vývoj ve Španělsku³⁶ a těšila se vysoké podpoře ve volbách. Po přechodu k demokracii byl její úspěch v Katalánsku nahrazen novou pravicovou koalicí CiU a ERC čelila vnitrostranické krizi. V roce 1996 se strany ujal Josep Lluís Carod-Rovira a změnil hlavní ideologii strany. ERC se pod jeho vedením změnila ze strany, která požadovala pouze nezávislost, na stranu nové katalánské levice se širším záběrem, název strany však zůstal zachován (Elias 2015: 100–102). Stejně jako PDeCAT je ERC prvním typem regionální strany (A1).

Euzko Alderdi Jeltzalea-Partido Nacionalist Vasco (EAJ-PNV, nebo jen PNV)³⁷ je druhou nejstarší existující stranou ve Španělsku, byla založena v roce 1895, 16 let po celošpanělské straně *Partido Socialista Obrero Español* (PSOE). PNV je hlavní baskickou politickou stranou, která působí v baskických zemích, ty měl zakladatel strany Sabino Arana za cíl sjednotit. Strana byla založena jako katolická a konzervativní strana, usilující o nezávislost (Watson 2003: 191). V průběhu let se ale PNV posouvala více do středu a v některých otázkách doleva. Jedná se o vládní stranu v Baskicku, dále působí jako součást navarrské vládnoucí koalice *Geroa Bai* a působí také na jihu Francie. Avšak vždy se jedná o samostatné místní strany, které jsou pouze napojeny ideologicky či programově na baskickou PNV. PNV svou dlouhou tradicí a vznikem odpovídá prvnímu typu regionální strany (A1).

Vedle středové PNV působí v Baskicku i levicová EH Bildu, strana byla založena v roce 2011 spojením několika levicových proudů a menších stran působících v Baskicku, jako reakce na rozhodnutí španělského Nejvyššího soudu o vyřazení politické strany *Sortu* z komunálních

---

³⁶ Po pádu pravicového diktátora Miguela Primo de Rivery v roce 1930 se levicové síly v Katalánsku chopily příležitosti a sjednotily se v politickou stranu, která se setkala s velkým úspěchem. ERC se v roce 1932 zasloužila o obnovení katalánské autonomie, kdy byl v parlamentu přijat návrh Katalánského statutu.

³⁷ *Euzko Alderdi Jeltzalea* je baskický název strany a *Partido Nacionalist Vasco* je španělský název strany, v obou jazycích to znamená Baskická národní strana.

voleb. Sortu jako jedna z prvních baskických stran zaujala postoj „*abertzale left*“³⁸, který nepřímou odkazuje na teroristickou organizaci ETA skrze její politickou odnož (Batasuna). Z tohoto důvodu byla Sortu Nejvyšším soudem zakázána, stejně jako původně i EH Bildu, které bylo poté fungování zase povoleno (Burgen 2011). Hlavní strany, které tvoří EH Bildu, jsou: *Eusko Alkartasuna*, která vznikla odtržením od PNV v roce 1986 a krajně levicová *Alternatiba*, založená v roce 2009 jako kritická strana vládní PNV. Dále bylo zakládajícími členy několik podporovatelů Batasuny. Od roku 2012 je členem i politická strana Sortu, která byla založena v roce 2011. Nejstarší ze stran, které tvoří EH Bildu, je Eusko Alkartasuna, která je podle typologie stranou, jenž se odtrhla od jiné regionální strany (A2), ostatní členové EH Bildu jsou prvním typem (A1).

Unión del Pueblo Navarro (UPN) byla založena v roce 1979 jako křesťanskodemokratická strana s odkazem na svůj původ v 19. století. UPN vznikla, aby hájila navarrskou autonomii před baskickou snahou o zahrnutí Navarry do Baskicka.³⁹ Mezi lety 1991–2008 měla UPN dohodu s PP, která na základě této dohody nekandidovala v Navaře a zrušila svou místní pobočku strany, která zde dva roky působila. Členové UPN a PP kandidovali vzájemně na svých kandidátních listinách, ať už do autonomního či celostátního parlamentu (Schrijver 2006: 109). Alianci strany obnovily v roce 2011, kvůli narůstající podpoře EH Bildu, čímž se UPN snaží zabránit tomu, aby Bildu získala možnost vládnout v Navaře (El Mundo 2011). UPN na základě svého původu odpovídá typu jedna (A1).

Bloque Nacionalista Galego (BNG) vznikla v roce 1982 spojením několika levicových stran, které v prvních svobodných volbách po přechodu k demokracii neměly příliš uspokojivý volební výsledek. Strany, které vytvořily základ BNG, vznikly v 60. letech jako protifrankistické proudy v galicijské společnosti. Jednalo se o komunistické, nacionalistické a republikánské formace, které se později transformovaly do *Unión do Povo Galego* (1963), *Partido Socialista Galego* (1963) a *Asemblea Nacional-Popular Galega* (1975). BNG pod vedením Xosé Manuela Beirase pomalu sílila, až se stala druhou nejsilnější stranou v Galicii, hned po místní pobočce PSOE. Avšak od voleb v roce 2005, kdy Beiras opustil předsednictví,

---

³⁸ Tento termín se používá pro označení baskických nacionalistických stran zahrnující strany od demokratického socialismu až po komunistické. Je to víceméně označení pro odkazování na levicové nacionalistické prostředí Batasuny – nezákonné politické strany s vazbou na ETA.

³⁹ Teritoria, nikoliv autonomního statutu.

podpora strany strmě klesá. Všechny strany, které BNG tvoří nebo tvořily, odpovídají podle původu typu jedna (A1).

Pravděpodobně nejsložitější bude vystopovat původ valencijské strany Compromís, jedná se původně o koalici tvořenou třemi stranami – *Bloc Nacionalista Valencià*, BNV (1999), *Iniciativa del Poble Valencià*, IdPV (2007) a *Verds Equo del País Valencià*, VerdsEquo (2014). Každá z těchto tří stran vznikla spojením několika menších politických stran, které ve Valencii působily. BNV, která vznikla v roce 1999 sloučením tří stran, má původ v prvních valencijských regionálních volbách po přechodu k demokracii, které se uskutečnily v roce 1982, kde se sloučilo několik proudů (zejména komunisti s ostatními levicovými subjekty a nezávislymi kandidáty). IdPV vznikla odtržením od aliance politických stran, kde je hlavním členem valencijská pobočka celostátní Komunistické strany a VerdsEquo je nástupnická strana několika menších mladých ekologických stran (El Mundo 2016). Valencijský Compromís tedy vznikl jako typ strany A1 v roce 2010, ale strany, které Compromís tvoří, mají původ různý. Ať už se jedná o odštěpené formace jiných regionálních stran (A2) nebo regionální odnože celostátní strany, která se odtrhla a připojila do regionální koalice (C1).

Coalición Canaria (CC) vznikla v roce 1993 jako koalice šesti stran⁴⁰ a v roce 2005 se z koalice stran stala politická strana (Smith 2009: 174). Největší stranou tvořící původní koalici byla *Agrupaciones Independientes de Canarias* (AIC), která vznikla v roce 1985 jako volební koalice několika stran či formací odkazujících na celostátní *Unión de Centro Democrático* (UCD) Adolfa Suáreze, který byl hlavní osobou španělské tranzice a první premiér demokratického Španělska. Formálně vznikla CC jako strana v roce 2005, dle typologie Strmisky se tedy jedná o první typ (A1), kdy strana vznikla jako „čistá“ regionální strana.

Tab. č. 4 – Data založení jednotlivých stran v jednotlivých regionech zařazených do analýzy

region	strana	datum založení
Katalánsko	ERC	1931
	PSC-PSOE	1978
	PPC (PP)	1989

⁴⁰ *Agrupaciones Independientes de Canarias, Iniciativa Canaria Nacionalista, Partido Nacionalista Canario, Asamblea Majorera, Centro Canario Independiente a Agrupación Tinerfeña de Independientes.*

	PDeCAT	2016 ⁴¹
Baskicko	PNV	1895
	EAP (PP)	1989
	PSE-EE (PSOE)	1993
	EH Bildu	2011
Navarra	PSN (PSOE)	1979
	UPN	1979
Galicie	BNG	1982
	PPdeG (PP)	1989
	PSdeG (PSOE)	x
Valencie	PSPV-PSOE	1978
	PP	1989
	Compromís	2010
Kanárské ostrovy	PSOE	70. léta
	PP	1989
	CC	1993 ⁴²

Zdroj: Vlastní zpracování s využitím zdrojů PSOE a PP.

V tabulce č. 4 je shrnuto stáří regionálních stran v porovnání se stranami celostátními, zejména jejich regionálními pobočkami, které v daném regionu působí, a následně bude srovnání provedeno i na celostátní úrovni. Vzhledem k dlouhému trvání nedemokratického režimu pod vedením generála Franca, kdy byly politické strany zakázány, se setkáme především se stranami, které vznikaly během nebo po přechodu k demokracii, avšak můžeme se setkat i se stranami, které vznikaly už během druhé španělské republiky⁴³ či ještě na konci 20. století.

Nejstarší aktivní stranou ve Španělsku je PSOE, která vznikla v roce 1879 a druhou nejstarší existující stranou je baskická PNV, následovaná katalánskou ERC. Ostatní regionální strany vznikly po přechodu k demokracii, anebo se jedná o nově vzniklé strany v posledních

⁴¹ Jedná se o rok, kdy byla strana přejmenována, založena byla v roce 1974 jako CDC.

⁴² V roce 2005 byla CC registrována jako politická strana.

⁴³ Vyhlášena v roce 1931 a ukončena občanskou válkou, vyhlášena v návaznosti na diktátorské vedení státu generálem Miguelem Primo de Riverou mezi lety 1923 až 1930. Druhou republiku nahradila Francova diktatura, která trvala až do přechodu k demokracii v 70. letech.

dvaceti letech. Podle Wagnerova předpokladu by tedy měly být *niche parties* mladší v průměru o deset let než jejich mainstreamoví konkurenti. Vzhledem k tomu že PSOE je nejstarší politickou stranou a je o 16 let starší než PNV, tak by PNV toto kritérium mohla splnit, ale na druhou stranu se jedná o stranu s velmi dlouhou tradicí, která je o mnoho let starší než ostatní španělské celostátní strany. Stejný problém představuje i katalánská ERC, která vznikla v roce 1931 a jedná se tedy spíše o tradiční regionální stranu, nikoliv novou. Jako novou stranu můžeme označit EH Bildu, která vznikla v roce 2011, valencijský Compromís, založený v roce 2010 a kanárskou CC, která vznikla jako koalice v roce 1993. Všechny tři tyto strany jsou mladší jednak než PSOE, ale také než PP, která vznikla v roce 1989.

Závěr

Regionální politické strany nepatřily dlouhou dobu mezi hlavní témata politologické debaty, avšak se vzrůstajícím potenciálem těchto (většinou) malých stran se pozornost politologů zvýšila a dnes můžeme nalézt několik autorů, kteří se této problematice věnují. I přes narůstající zájem o toto téma narážíme na problém nedostatečného množství zdrojů a všeobecně přijímané typologie, která by usnadnila zkoumání jednotlivých regionálních stran. Kromě toho, že neexistuje ucelená typologie, neexistuje ani jednotná definice. Dalo by se až říci, že každý autor přináší své vlastní pojmenování a definování, podle toho, kterým regionem a konkrétními stranami se zabývá. V této práci byla pro regionální strany použita typologie Maxmiliána Strmisky, který regionální strany definoval na základě jejich původu.

V úvodu byl stanoven cíl této práce, tedy odpovědět na otázku, zda španělské regionální strany zapadají do konceptu *niche parties*, který představila v roce 2005 Bonnie Meguidová. V návaznosti na to tato práce zodpověděla otázku, zda je tento koncept vhodný pro regionální strany. Při analýze byla v první části diskutována problematika regionálních stran a konceptu *niche parties*, v další části byl představen španělský politický systém s důrazem na formování autonomních společenství, v rámci kterých dané regionální strany působí. Ve třetí části byla provedena analýza pěti stanovených kritérií konceptu *niche parties* na základě syntézy prací Meguidové a Wagnera. Všechna kritéria byla operacionalizována a definována, byly rozvedeny jejich hlavní charakteristické rysy, které byly následně analyzovány u osmi vybraných španělských regionálních politických stran. Jednalo se o strany *Partit Demòcrata Europeu Català* (PDeCAT) a *Esquerra Republicana de Catalunya* (ERC) v Katalánsku, z Baskicka byly vybrány taktéž dvě strany, a sice *Partido Nacionalist Vasco* (PNV) a novější *EH Bildu*, dále se jednalo o navarrskou *Unión del Pueblo Navarro* (UPN), galicijský *Bloque Nacionalista Galego* (BNG), valencijskou koalici *Compromís* a kanárskou koalici *Coalición Canaria* (CC). Jsou zde zastoupeny strany z „historických regionů“ (Katalánsko, Baskicko, Navarra a Galicie) i z těch ostatních (Valencie a Kanárské ostrovy), aby bylo možné určit, zda mezi sebou mají vybrané regionální strany nějaké výrazné rozdíly. Na základě analýzy bylo zjištěno, že regionální strany z historických regionů jsou starší než v těch „nehistorických“ a také se těší vyšší volební podpoře.

První kritérium (odmítání třídního dělení politiky) bylo zkoumáno na základě odmítání ekonomického obsahu v politických programech a přinášení nových (neekonomických) témat.

Volební programy všech vybraných regionálních stran obsahovaly části věnující se ekonomickému obsahu, ať už se jednalo o regionální prosperitu, ekonomický rozvoj země nebo reformy vedoucí k posílení ekonomické nezávislosti Španělska⁴⁴. Tuto podmínku prvního kritéria by nejspíše nesplňovala žádná strana, jelikož žádná z nich neodmítá ekonomická témata.

Přinášení nových témat bylo další podmínkou pro naplnění tohoto kritéria a s tím jsme se setkali u většiny regionálních stran, jelikož pouze regionální strany usilují o zvýšení autonomie svých regionů, a proto byly v programech nalezeny návrhy na reformu autonomních statutů či celostátního Senátu k posílení vlastní autonomie. Tato podmínka prvního kritéria byla naopak u většiny regionálních stran naplněna ve velké míře. PDeCAT se věnuje prosperitě Katalánska a důrazem na reformy, které by zajistily vyšší míru autonomie, klade také silný důraz na katalánskou ekonomiku, která je podle nich jedna z nejsilnějších ve Španělsku a velkou část ekonomického programu strana věnovala různým inovačním návrhům, jak tuto skutečnost ještě více podpořit. Stejně tak tomu je i v případě druhé zkoumané katalánské strany ERC, která dlouhou dobu prosazovala národní sebeurčení Katalánců a odtržení od Španělska, což by podle nich podpořilo ekonomickou situaci regionu, jelikož by nemusel na základě přerozdělení státních financí podporovat chudší regiony Španělska. Baskická PNV se věnuje ekonomice jak baskické, tak i španělské a EH Bildu se věnuje zejména ekonomické situaci Baskicka s návrhy na posílení regionu. Navarrská UPN do celostátních voleb v roce 2019 kandidovala v koalici s PP a Ciudadanos, tudíž její volební program odráží společné cíle, avšak ekonomické otázky jsou zde zastoupeny také. BNG i CC se ekonomickým tématům věnují v jednotlivé kapitole programu a jediná strana, u které nejsou ekonomické otázky řešeny, nebo jen úplně minimálně, je valencijský Compromís. Kromě omezení ekonomického obsahu je předpokladem *niche parties* také přinášení nových témat.

Kromě separatismu, kterému se práce věnuje v rámci třetího kritéria, regionální strany přinášejí oproti mainstreamovým nová zajímavá témata, která mají za cíl podpořit především regionální identitu. Jedním z těchto témat, které se u několika stran opakovalo, je návrh na reformu celostátního Senátu. S tímto požadavkem se setkáme u obou katalánských stran (PDeCAT i ERC), baskické PNV a kanárské CC. Strany navrhují reformu Senátu s cílem podpory vlastního regionu, jelikož podle nich současné uspořádání Senátu neodráží specifickou autonomních společenství a jejich rozdílné postavení v rámci Španělska.

---

⁴⁴ Většinou se jednalo o reakci na ekonomickou krizi, která zasála všechny španělské regiony, které reagovaly vlastními návrhy na zlepšení ekonomické situace země s ohledem na vlastní region.

V ostatních bodech programu se regionální i mainstreamové stany do velké míry shodují, i když mají strany různé požadavky, nesetkáme se příliš často s tím, že by regionální strany představily něco, co v programech na celostátní úrovni nenalezneme. Odmítání ekonomického obsahu podle Meguidové splňuje pouze Compromís a s novými tématy se setkáme v programech PDeCAT, ERC a PNV. První kritérium pro zařazení mezi *niche parties* většina španělských regionálních stran nenaplnuje, jelikož téměř všechny strany ekonomické otázky ve svých volebních programech zahrnují, zejména pak pro katalánské strany jsou ekonomické otázky stěžejním bodem programů. Pokud Meguidová charakterizuje a definuje *niche parties* mj. na základě jejich odmítání ekonomických otázek v politice, pak tato analýza prokázala, že se španělské regionální strany v naprosté většině, pouze s výjimkou valencijského Compromísu, ekonomickými tématy zabývají, a dokonce jsou pro ně poměrně významná.

Dalším kritériem bylo vymykání se pravolevému politickému spektru, což bylo po krátkém úvodu do problematiky ověřeno na základě konkrétního vymezení regionální strany či překrývání témat mezi levicí a pravicí v rámci volebních programů daných stran. V analýze jsou zastoupeny regionální strany levicové i pravicové, proto bylo možné srovnat, jaká témata obsáhly všechny strany. U většiny případů bylo možné nalézt společná sociálně liberální, která jsou typická spíše pro novou levici, avšak dnes jsou přejímány i středopravými stranami. Jedná se např. o environmentální politiku, genderová témata či problematika národnostních a náboženských menšin, což souvisí především s imigrací. Tato témata byla v rámci analýzy tato témata nalezena i u katalánské středopravicové PDeCAT, minimálně či vůbec nebyla tato témata zastoupena u navarrské UPN a baskické PNV. I přesto, že se rozdíly mezi stranami (zejména PDeCAT) stírají v sociálně kulturní rovině, na ekonomické linii se stále jedná o pravicové strany. Při hledání, zda se některá politická strana přímo vymezuje vůči dělení na pravici a levici, bylo možné toto vyjádření nalézt pouze u Coalición Canaria, která v úvodu svého programu apeluje na voliče s důrazem na kanárskou identitu, namísto ideologické pozice. Na základě tohoto kritéria, by bylo možné podpořit teorii o krizi politického spektra. I přesto, že se regionální strany nalézají na celé přímce spektra, jejich témata jsou si natolik blízká, že se do jisté míry překrývají. Stejný přístup k různým sociokulturním otázkám (imigrace, menšiny) nalezneme jak u středopravé PDeCAT, tak i u středolevé ERC.

Z hlediska pravolevého spektra lze španělské regionální strany poměrně snadno zařadit na pravici či levici na základě socioekonomických otázek, z hlediska sociokulturního se rozdíly mezi nimi poměrně často stírají. Meguidová tvrdí, že pro *niche parties* je typické odmítání pravolevého spektra, což ale tato analýza opět vyvrátila, jelikož pouze jediná z vybraných

vyloženě odmítá toto dělení. Ostatní strany se samy definují či jsou označovány za pravicové či levicové.

V rámci třetího kritéria byl zkoumán vztah regionálních a mainstreamových stran, zejména, zda se regionální strany nějakým způsobem vůči mainstreamovým stranám vymezují. Jako první došlo k definování stran mainstreamu a jejich určení ve španělském stranickém systému. Jako strany mainstreamu byly označeny pouze PP a PSOE, jejichž údaje byly následně využity pro analýzu, a to i v rámci dalších kritérií, které se stranami mainstreamu pracují. Regionální strany se vůči stranám mainstreamu vymezují především přímou kritikou, ať už se jedná o vládní politiku či vládou přijaté kroky, a u většiny vybraných regionálních stran jsme se mohli s touto kritikou setkat. S vymezením se vůči mainstreamu souvisí i právo na sebeurčení regionu, jelikož je to téma především regionálních stran a u celostátních stran se můžeme setkat s přímým odmítnutím tohoto tématu. Kritika a obviňování vlády za krizi či za přijatá rozhodnutí byla zahrnuta v programech zejména BNG a EH Bildu, tyto dvě strany byly k vládě velmi kritické. Na rozdíl od prvního bodu kritéria, které splňují ve větší míře pouze dvě strany, u druhého bodu (právo na sebeurčení) je vyšší zastoupení stran, jelikož všechny vybrané regionální strany svým nárokem na sebeurčení národa nebo požadavkem na zvýšení regionální autonomie naplňují druhý bod kritéria.

U španělských regionálních stran je důraz na autonomii zastoupen v různé míře a mnohdy se nejedná o hlavní bod programu. Spíše se jedná o podpoření regionální identity s důrazem na prosperitu, a nikoliv o hlavní a jediný cíl programu. Některé ze stran prošly dlouhým vývojem a v současné době neusilují o změny autonomního uspořádání, jedná se zejména o UPN, která jednak souhlasí se současným nastavením státu autonomií a akceptuje toto nastavení bez výhrad. Naopak jiné strany, např. CC, se již se současným stavem státu autonomie neztotožňují a spíše usilují o posílení vlastní autonomie. Také BNG a PNV se se státem autonomií neztotožňují a ani jim nevyhovuje jejich současný vztah autonomní společnosti–stát a usilují o vyšší míru autonomie (Dvořák 2012: 83). Toto kritérium je prvním, kterým vybrané španělské regionální strany naplňují definici *niche parties* podle Meguidové, jelikož se všechny zkoumané regionální strany ve Španělsku vymezovaly vůči celostátním mainstreamovým stranám, a to jak v tématech kritiky vlády, tak i posílení regionální autonomie.

Čtvrté kritérium, které slouží k zařazení mezi *niche parties*, vychází z předpokladu Marcuse Wagnera, že se jedná pouze o malé politické strany. Na základě toho bylo provedeno srovnání regionálních stran se stranami mainstreamu z hlediska velikosti členské základny a

volební podpory v celostátních volbách. Jelikož se v naprosté většině jedná o strany, které působí pouze v jednom regionu a počet členů i volební zisky jsou tímto omezené vůči stranám celostátním, bylo toto srovnání provedeno s regionálními odnožemi celostátních stran PP a PSOE. Co se týče počtu členů, tak regionální strana předčila celostátní v Baskicku, Navaře a Valencii. V Galicii a Katalánsku má velmi silnou členskou základnu PSOE, která výrazně převyšuje strany regionální, ale ty zase mají více členů nežli tamní PP. Na stejném principu bylo provedeno i srovnání volební podpory v celostátních volbách. Ve Valencii a na Kanárských ostrovech jsou celostátní strany silnější nežli regionální, Compromís i CC skončily ve volbách v roce 2019 až na třetím místě za PSOE a PP. Také v Galicii skončila BNG na třetím místě, akorát zde nevyhrála PSOE, nýbrž PP. V ostatních regionech zvítězily regionální strany, v Katalánsku ERC (PDeCAT na třetím místě za druhou PSOE), v Baskicku zvítězila PNV (EH Bildu na třetím místě za druhou PSOE) a v Navaře zvítězila UPN (avšak ve volební koalici s PP a Ciudadanos). Ani o jedné regionální straně tedy nemůžeme říct, že by se jednalo o malou stranu, jelikož v rámci regionu se jedná o významné politické strany.

I přesto, že bylo srovnání provedeno na regionální úrovni, nechybělo ani srovnání na úrovni celostátní. Jelikož je práce vypracována v kontextu celého státu, a nikoliv jednoho regionu, pro výsledky analýzy je vždy užít výsledek s celostátním volebním ziskem. Srovnání na regionální úrovni demonstruje sílu strany v regionu a důvod jejího úspěchu na celostátní úrovni. Vzhledem ke španělskému volebnímu systému, ve kterém jsou volebním obvodem, na základě kterého se přerozdělují mandáty, provincie, jsou v tabulce č. 2 uvedeny procentuální zisky v regionu, který vždy sdružuje několik provincií. Z hlediska celostátního procentuálního zisku jsou volební výsledky regionálních stran samozřejmě podstatně nižší. Na toto kritérium (již podle Wagnera) lze nahlížet dvojím pohledem – z hlediska celostátní úrovně se samozřejmě jedná o malé strany, protože kandidují téměř výlučně pouze ve svých regionech, ovšem v regionální perspektivě se naopak jedná o velké politické strany, a to jak z hlediska členství, tak z hlediska volební podpory.

Posledním, pátým kritériem je novost (stáří) politických stran. *Niche party* by měla podle Wagnera být v průměru o deset let mladší nežli ostatní politické strany. Vzhledem k zákazu politických stran během Francova režimu se setkáme s tím, že většina španělských politických stran vzniká až po přechodu k demokracii. Avšak můžeme narazit i na strany, které vznikly ještě před nedemokratickým režimem a svou dlouholetou tradici si udržely dodnes. Nejstarší existující španělskou stranou je PSOE, která vznikla v roce 1879, o 16 let později vznikla další strana, která funguje dodnes, a jedná se o baskickou regionální stranu PNV, a třetí

stranou, která má velmi dlouhou tradici, je katalánská ERC, která vznikla v roce 1931. Ostatní politické strany, se kterými se dnes setkáme, vznikaly během druhé poloviny 70. let a v 80. letech, zejména CDC (dnes PDeCAT), UPN a BNG, všechny tyto strany jsou starší nebo stejně staré jako jejich celostátní protějšky na regionální úrovni. V této době vzniká také celostátní strana mainstreamu PP. Mezi nové strany bychom mohli zařadit kanárskou stranu CC, která vznikla v roce 1993 jako koalice a od roku 2005 je registrována jako politická strana, koalice Compromís vznikla v roce 2010 a koalice EH Bildu v roce 2011. V rámci srovnání novosti byly jako nové strany označeny pouze poslední tři zmíněné, jelikož se posuzuje založení koalice (či strany) a nikoliv dílčích stran, které fungovaly i před založením koalice. Toto kritérium shledávám jako značně problematické, jelikož jak některé celostátní, tak i regionální španělské strany vznikly již na konci 19. či na počátku 20. století, podobně ale celostátní PP i spousta regionálních stran vznikala v letech po pádu Francovy diktatury, tudíž jsou tyto strany podobně staré. Pouze tři zmíněné regionální strany jsou výrazně mladší a splňují toto kritérium.

Tab. č. 5 – Naplnění kritérií regionálními stranami

strana/kritérium	odmítání třídního dělení politiky		vymykání se pravolevému spektru	vymezování se vůči stranám mainstreamu		velikost strany ⁴⁵	novost strany
		✓			✓		
PDeCAT		✓			✓	✓	
ERC		✓			✓	✓	
PNV		✓			✓	✓	
EH Bildu				✓	✓	✓	✓
UPN					✓	✓	

⁴⁵ Hodnoceno na základě celostátní úrovně.

BNG				✓	✓	✓	
Compromís	✓				✓	✓	✓
CC		✓	✓		✓	✓	✓ ⁴⁶

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka č. 5 shrnuje splnění všech pěti kritérií v rámci každé regionální strany na základě analýzy konceptu *niche parties*. Všechny zkoumané strany splnily pouze kritérium vymezování se vůči mainstreamovým stranám a velikost strany, jelikož v celostátním srovnání se jedná o velmi malé politické subjekty, i přesto, že na regionální úrovni se jedná o středně velké či velké politické strany.

Všechny regionální strany se vymezovaly vůči mainstreamovým stranám silnou autonomistickou politikou, kterou u mainstreamových stran nenalezneme. Vzhledem k tomu, že po celou diplomovou práci je na strany nahlíženo z celostátní, a nikoliv jen regionální perspektivy, i velikost stran je posouzena v celostátním kontextu. Nejvíce kritérií splnila kanárská Coalición Canaria, která plně splnila tři kritéria a u dalších dvou naplnila jednu ze dvou stanovených podmínek daného kritéria. Tři kritéria naplnila baskická EH Bildu, která ve třetím kritériu naplnila obě podmínky. U dalších stran došlo k tomu, že splnily pouze jednu podmínku z daného kritéria (Compromís, PDeCAT, PNV, ERC).

Z hlediska typologie Maxmiliána Strmisky, všechny strany odpovídají označení regionální strany, jelikož se dá identifikovat jejich původ, působení stran se omezuje na určité teritorium, ve kterém strany mají svůj volební a mobilizační potenciál a jejich volební programy odpovídají regionální identitě. Co se týče konceptu *niche party*, není zhodnocení natolik jednoznačné. Bonnie Meguidová ani nikdo z jejich následovníků se regionálními (nebo etnoteritoriálními stranami, jak je sama nazývá) nezabývá. Pokud se o nějakých stranách v tomto kontextu hovoří, jsou to strany environmentální a krajně pravicové, kterým je ve všech

⁴⁶ Na základě založení Coalición Canaria, nikoliv členských stran, které koalici vytvořily.

využitých pracích věnována pozornost. Regionální strany bývají v této souvislosti spíše upozaděny, což je možná důsledek jejich složité klasifikace. Bonnie Meguidová ve své publikaci pracuje se Skotskou národní stranou jako s hlavním zástupcem regionálních stran, možná z toho také vychází její předpoklad o zařazení regionálních stran mezi *niche parties*, španělský příklad však jejímu závěru příliš neodpovídá.

Z osmi zkoumaných stran naplnila všechna kritéria pouze jedna strana. Už samotná kritéria, která Meguidová představila, nejsou pro regionální strany příliš vhodná, jelikož nejsou definována a do jisté míry se všechna tři kritéria překrývají. Vymykání se pravolevému spektru a odmítání třídního dělení politiky vychází z předpokladu, že se *niche parties* vymykají klasické ekonomické *cleavage*, obě tato kritéria by tak mohla být spojena do jednoho. V rámci odmítání třídního dělení politiky Meguidová hovoří o přinášení nových témat, která mají neekonomický obsah, to samé ale můžeme nalézt i ve třetím kritériu, zabývajícím se vymežováním se *niche party* vůči mainstreamovým stranám, jelikož toto vymežování se probíhá zejména na propagování odlišné politiky. Wagner ve své práci tato tři kritéria převzal, avšak z vlastního výzkumu přišel se závěrem, že *niche parties* jsou menší a mladší než mainstreamové strany, což bylo v rámci španělského případu potvrzeno.

Vzhledem k vývoji politických stran je koncept *niche parties* nepochybně zajímavým konceptem, avšak na základě této práce je možné říci, že se nejedná o vhodný koncept pro regionální strany. Možná si autorka konceptu byla sama tohoto úskalí vědoma, a proto není regionálním stranám věnována tak velká pozornost jako ostatním dvěma typům. Španělské regionální strany neodpovídají na základě stanovených kritérií konceptu *niche parties* a koncept není pro regionální strany vhodný. Případně by bylo zajímavé na základě syntézy kritérií provést analýzu i v jiných zemích, kde se regionální strany vyskytují (např. Itálie či Velká Británie) a srovnat výsledky napříč zeměmi, zda se dá hovořit o regionálních stranách jako o *niche parties* mimo Španělsko. V rámci Španělska totiž narážíme spíše na regionální strany s dlouhou historií a jasně vyprofilovanou ideologií, až by se dalo říci na tradiční strany, které odlišuje od celostátních stran zejména jejich politický program, který je podřízen autonomnímu rozdělení země.

Použitá literatura

BERNAS, Vlastimil. Analýza španělského modelu asymetrického regionalismu. Praha, 2012. 101s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra politologie a sociologie. Vedoucí diplomové práce doc. JUDr. Jan Kysela, Ph.D.

BLONDEL, Jean. *Political parties. A genuine case for discontent?* London: Wildwood House, 1978.

BOAZ, David. *The Politics of Freedom: Taking on the Left, the Right and Threats to Out Liberties.* Cato Institute, 2008.

BOBBIO, Norberto. *Left and Right: The Significance of a Political Distinction.* Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, 2016.

BOBBIO, Norberto a Allan CAMERON. *Left and Right: The Significance of a Political Distinction.* Univeristy of Chicago Press, 1997

CARR, Raymond. *Modern Spain 1975-1980.* Oxford University Press, 1980.

DE WINTER, Lieven a Huri TÜRSAN. Moderate Nationalist Parties in the Basque Country. In: *Regionalist Parties in Western Europe.* London and New York: Routledge, 1998.

DIAMOND, Patrick. *The Crisis of Globalization: Democracy, Capitalism and Inequality in the Twenty-First Century.* Bloomsbury Publishing, 2018.

DUVERGER, Maurice. *Political Parties.* London: Methuen & Co., 1954.

DVOŘÁK, Pavel. Regionální politické strany ve Španělsku a stát autonomií. Praha, 2012. 103s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra západoevropských studií. Vedoucí diplomové práce doc. Michel Perottino, Ph.D.

EZROW, Lawrence. *Linking Citizens and Parties: How Electoral Systems Matter for Electoral Representation*. Oxford: Oxford University Press, 2010.

HEYWOOD, Andrew. *Key Concepts in Politics and International Relations*. Palgrave Macmillan, 2015.

HLOUŠEK, Vít a Lubomír, KOPEČEK. *Politické strany*. Praha: Grada, 2010

CHALUPA, Jiří. *Don Carlos a ti druzí -- Karlistické války ve Španělsku v letech 1833-1939*. Praha: Epoque, 2008.

CHALUPA, Jiří. *Španělsko*. Praha: Libri, 2010.

INGLEHART, Ronald. *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1977.

KLINGEMANN, Hans-Dieter a Richard I. HOFFERBER. *The capacity of new party systems to channel discontent*. Zur Zukunft der Demokratie, Berlin: edition sigma (forthcoming), 2000.

LAIBLE, Janet. *Separatism and Sovereignty in the New Europe*. Springer, 2008.

MEGUID, Bonnie. *Party Competition between Unequals. Strategies and Electoral Fortunes in Western Europe*. Cambridge University Press, 2008.

MOLAS, Isidre. „Los partidos de ámbito no estatal y los sistemas de partidos“, In: *Teoría y práctica de los partidos*, ed. Pedro de Vega. Madrid: Cuadernos para el Diálogo, 1977.

MORENO, Luis a César COLINO. *Kingom of Sapin, Diversity and Unity in Federal Countries*. McGill-Queen's University Press, 2010.

ROSŮLEK, Přemysl. *Politický secesionismus a etické teorie*. Barrister&Principal, 2014.

SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy – Schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005.

SCHRIJVER, Frans. *Regionalism After Regionalisation: Spain, France and the United Kingdom*. Amsterdam University Press, 2006.

SMITH, Angel. *Historical Dictionary of Sapin*. Scarecrow Press, 2009.

STRMISKA, Maxmilián. *Regionální strany a stranické systémy*. Brno: CDK, 1998

STRMISKA, Maxmilián et al. *Politické strany moderní Evropy*. Praha: Portál, 2005.

TONIATTI, Roberto a Jens WOELK (ed.). *Regional Autonomy, Cultural Diversity and Differentiated Territorial Government: The Case of Tibet–Chinese and Comparative Perspectives*. Routledge, 2017.

TÜRSAN, Huri. Introduction. Ethnoregionalist parties as ethnic entrepreneurs. In: *Regionalist parties in Western Europe*. London and New York: Routledge, 1998.

UBIETO ARTETA, Antonio. *Dějiny Španělska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007.

URWIN, Derek. Herbinger, Fossil or Fleabite ? ‘Regionalism’ and the West European Party Mosaic. In: *Western European Party Systems. Continuity and Change*. London: Sage Pub, 1983.

VON BEYME, Klaus. *Political Parties in Western Democracies*. Palgrave Macmillan, 1985.

WATSON, Cameron. *Modern Basque History: Eighteenth Century to the Present* Reno. Center for Basque Studies, 2003.

Prameny

ANDALUCIA. Andalucia.com [online]. 2020. [cit. 2020-05-14]. Dostupné z: <https://www.andalucia.com/spain/government/politicalparties.htm>

ADAMS, James, et al. Are Niche Parties Fundamentally Different from Mainstream Parties? The Causes and the Electoral Consequences of Western European Parties' Policy Shifts, 1976–1998. In: *American Journal of Political Science* [online]. 2006, Vol. 50, No. 3, pp. 513–529. [cit. 2020-05-04]. Dostupné z: <https://research.vu.nl/ws/files/2180944/191763.pdf>

ANWEN, Elias. Catalan Independence and the Challenge of Credibility: The Causes and Consequences of Catalan Nationalist Parties' Strategic Behavior, In: *Nationalism and Ethnic Politics* [online], 2015, Vol. 21:1, pp. 83-103. [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080%2F13537113.2015.1003490>

ANWEN, Elias. From Protest to Power: Mapping the Ideological Evolution of *Plaid Cymru* and the *Bloque Nacionalista Galego*. In: *Regional & Federal Studies* [online]. 2009, Vol. 19, Issue 4-5, pp. 533-557. [cit. 2020-05-16]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13597560903310253>

BALCELLS, Laia. A Way Out of Spain's Catalan Crisis: And Why Madrid Is Unlikely to Take It. In: *Foreign Affairs* [online]. Nov 27, 2019. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <https://www.foreignaffairs.com/articles/europe/2019-11-27/way-out-spains-catalan-crisis>

BNG. Programa electoral do BNG. *Bng.gal* [online], 2020. [cit. 2020-05-21]. Dostupné z: <https://www.bng.gal/estaticas/programas-eleitorais.html>

BRACANTI, Dawn. The Origins and Strengths of Regional Parties. In: *British Journal of Political Science* [online]. 2008, Vol. 38, No. 1, pp. 131-159. [cit. 2020-02-12]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/27568336?seq=1#metadata_info_tab_contents

BURGEN, Stephen. 'New' Eta political wing rejects violence, In: *The Guardian* [online], Feb 07, 2011, 16:44. [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2011/feb/07/eta-political-wing-rejects-violence>

CASLA, Koldo. Why are Basque nationalists coming to the rescue of the Spanish conservative government? *Opendemocracy.net* [online], May 10, 2017, [cit. 2020-03-17]. Dostupné z: <https://www.opendemocracy.net/en/can-europe-make-it/why-are-basque-nationalists-coming-to-rescue-of-spanish-conservative/>

CANLSUR. *Canalsur.es* [online]. 2014. [cit. 2020-06-15]. Dostupné na: <https://www.canalsur.es/portada-2808.html>

CATALAN GOVERNMENT. [Final results of the Catalan Self-determination #Referendum] In: Twitter [online]. Oct 06, 2017 [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <https://twitter.com/catalangov/status/916326857036967936>

CIUDADANOS. Elecciones. *Ciudadanos-cs.org* [online]. 2020. [cit. 2020-06-12]. Dostupné z: <https://www.ciudadanos-cs.org>

CLARK, Terry Nichols, Civil Society and Class Politics. In: *The American Sociologist*. [online]. 2003, Vol. 34, No. ½. [cit. 2020-06-12]. Dostupné na: https://www.jstor.org/stable/27700340?seq=13#metadata_info_tab_contents

COPE. *Cope.es* [online]. 2018. [cit. 2020-06-20]. Dostupné na: <https://www.cope.es>

COALICIÓN CANARIA. Programa Electoral CC-PNC. *Coalicioncanaria.org* [online], 2020. [cit. 2020-05-21]. Dostupné z: http://coalicioncanaria.org/wp-content/uploads/2019/04/Programa_Electoral_CC_2019.pdf

COMPROMÍS. Estatus. *Cmpromis.net* [online]. 2020. [cit. 2020-06-12]. Dostupné z: <https://compromis.net/wp-content/uploads/2017/11/ESTATUTS-BLOC-ADAPTATS-A-LLEI.pdf>

COMPROMÍS. Programa Electoral. *Compromis.net* [online], 2020. [cit. 2020-05-21].
Dostupné z: <https://mes.compromis.net/programa/>

EAJ-PNV. Programa EAJ-PNV. *Eaj-pnv.eus* [online], 2020. [cit. 2020-05-16]. Dostupné z:
<https://www.eaj-pnv.eus/es/adjuntos-documentos/18191/pdf/programa-eaj-pnv-elecciones-generales-2016>

EAJ-PNV. Programa Electopral 2019-2023. *Eaj-pnv.eus* [online], 2020 [cit. 2020-05-16].
Dostupné z: <https://www.eaj-pnv.eus/es/adjuntos-documentos/19093/pdf/programa-electoral-elecciones-generales-2019>

EDWARDS, Sam a Immaculada SANZ. Catalan strike severs road links as secessionist leader regroups, In: *Reuters* [online]. Nov 08, 2017, 02:02, [cit. 2020-03-28]. Dostupné z:
<https://uk.reuters.com/article/uk-spain-politics-catalonia/catalan-strike-severs-road-links-as-secessionist-leader-regroups-idUKKBN1D803M>

EH BILDU. Propuesta de Programa Electoral. *Ehbildu.eus* [online] 2020. [cit. 2020-05-16].
Dostupné z: http://ehbildu.eus/herriak/Erabaki-BAIETZ/dokumentuak/EHBildu_CompromisoPoliticoSocial.pdf

EL ECONOMISTA. El PP cierra en 66.706 el número de afiliados que finalmente votará en las primarias. In: *El Economista* [online]. Jun 06, 2018, 19:00, [cit. 2020-06-01]. Dostupné z:
<https://www.economista.es/politica/noticias/9243190/06/18/PP-La-comision-organizadora-fija-en-66706-los-afiliados-que-finalmente-votaran-en-las-primarias.html>

EL MUNDO. ¿Quién manda en Compromís? In: *El Mundo* [online]. Jan 24, 2016, 10:39, [cit. 2020-06-04].
Dostupné z: <https://www.elmundo.es/comunidad-valenciana/2016/01/24/56a49bce22601d823b8b458b.html>

EL MUNDO. Batasuna llama a la huelga en Euskadi por la prohibición de homenajes a etarras muertos. In: *El Mundo* [online]. Mar 05, 2006, 19:04, [cit. 2020-03-15]. Dostupné z:
<https://web.archive.org/web/20100629002437/http://www.elmundo.es/elmundo/2006/03/05/esp/1141557117.html>

EL MUNDO. Masiva manifestación en Barcelona en apoyo al Estatut y contra el Constitucional. In: *El Mundo* [online]. Jul 10, 2010, 22:50, [cit. 2020-05-17]. Dostupné z: <https://www.elmundo.es/elmundo/2010/07/10/barcelona/1278761492.html>

EL MUNDO. UPN encabezará la coalición con el PP. In: *El Mundo* [online]. Sep 08, 2011, 15:54, [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: <https://www.elmundo.es/elmundo/2011/09/08/espana/1315483481.html>

ERC. Programa Electoral. *Esquerra.cat* [online], 2020. [cit. 2020-06-18]. Dostupné z: <https://www.esquerra.cat/ca/politiques-sectorials>

GALICIA CONFIDENCIAL. Ciudadanos ten mil afiliados en Galicia con cota regularizada. In: *Galician Confidencial* [online]. Feb 01, 2019, 16:59, [cit. 2020-07-02]. Dostupné z: <http://www.galiciaconfidencial.com/noticia/84777-ciudadanos-ten-mil-afiliados-galicia-cota-regularizada>

GENERALITAT DE CATALUNYA. Participa 2014. *Participa2014.cat* [online] 2014 [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <http://www.participa2014.cat/resultats/dades/en/escr-tot.html>

GOROSPE, Pedro. Basque ruling party wants to include “right to decide” in new regional charter. In: *El País* [online]. Feb 07, 2018, 12:42, [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: https://english.elpais.com/elpais/2018/02/07/inenglish/1517995829_897298.html

HEYES, Cressida. Identity Politics. Stanford Encyclopedia of Philosophy. *Plato.stanford.edu* [online] © 2016 [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: <https://plato.stanford.edu/entries/identity-politics/>

Chanra, Kanchan. What is an ethnic Party? In: *Party Politics* [online], 2011, Vol. 17, No. 2, pp-252-169. [cit. 2020-03-15]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1354068810391153>

INFOELECTORAL. Consulta de Resultados Electorales. *Infoelectoral.es* [online]. 2020. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: <http://www.infoelectoral.mir.es/infoelectoral>

JUNTS PER CATALUNYA. Programa Electoral 2017. *Partidemocrata.cat* [online], 2020. [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: https://media.timtul.com/media/pdecat/JxC_PROGRAMA-ELECTORAL_20180524062328.pdf

JUNTS PER CATALUNYA. Programa Electoral 2019. *Partidemocrata.cat* [online], 2020. [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: https://media.timtul.com/media/pdecat/Programa%20Electoral%20Eleccions%20Generals%2010%20novembre%202019_20191114101701.pdf

KEATING, Michael a Zoe BRAY. Renegotiating Sovereignty: Basque Nationalism and the Rise and Fall of the Ibarretxe Plan. In: *Ethnopolitics* [online]. 2006, Vol 5. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17449050600865503>

MÁIZ, Ramón a Cristina, ARES. The Shifting Framing Strategies and Policy Positions of the Bloque Nacionalista Galeg. In: *Nationalism and Ethnic Politics* [online], 2018, Vol. 24:2, pp. 181-200. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13537113.2018.1457824>

MEADWELL, Hudson. A Rational Choice Approach to Political Regionalism. In: *Comparative Politics* [online], 1991, Vol 23, No. 4, pp. 401-421. [cit. 2020-06-08]. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/422257?seq=1#metadata_info_tab_contents

MEGUID, Bonnie. Competition Between Unequals: The Role of Mainstream Party Strategy in Niche Party Success. In: Cambridge University Press [online], 2005, Vol. 99, Issue 3, pp. 347-359. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/american-political-science-review/article/competition-between-unequals-the-role-of-mainstream-party-strategy-in-niche-party-success/74958063576E765C21430A8CB57DCC1B>

MEYER, Thomas M a Bernhard MILLER. The niche party concept and its measurement. In: *Party Politics* [online]. 2015, 21 (2), pp. 259–271. [cit. 2020-05-04]. Dostupné z: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5180693/>

O'LEARY, Elisabeth. Spanish ruling party rebels launch new conservative party. In: *Reuters* [online] Jan. 16, 2014, 19:35, [cit. 2020-06-04]. Dostupné

z:<https://www.reuters.com/article/us-spain-politics/spanish-ruling-party-rebels-launch-new-conservative-party-idUSBREA0F1HM20140116>

PARTIDO POPULAR. Programas. *Pp.es* [online]. 2020. [cit. 2020-06-12]. Dostupné z: <http://www.pp.es/conocenos/programas>

PARTIES AND ELECTION. Spain. *Partiesandelections.eu* [online], 2020.[cit. 2020-04-09]. Dostupné z: <http://www.parties-and-elections.eu/spain.html>

PODEMOS. Programa. *Podemos.info* [online]. 2020. [cit. 2020-06-12]. Dostupné z: <https://podemos.info>

PSOE. Documentos. *Psoe.es* [online]. 2020. [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.psoe.es/actualidad/documentos-de-interes/>

PÚBLICO. Los partidos se atribuyen ocho veces más militantes de los que admiten pagar cuotas. In *Público* [online]. Jul 28, 2019, 15:09, [cit. 2020-06-15]. Dostupné z: <https://www.publico.es/politica/afiliados-partidos-atribuyen-ocho-veces-militantes-admiten-pagar-cuotas.html>

RIBERA PAYÁ Pablo. Measuring Populism in Spain: content and discourse analysis of Spanish Political Parties. In: *Journal of Contemporary European Studies* [online] 2019, 27:1, pp. 28-60. [cit. 2020-07-01]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080%2F14782804.2018.1536603>

ROMERO, Juanma. (2019) Las bases dan un sí masivo a Sánchez (92%) para atar el pacto con UP y negociar con ERC. In: *El Confidencial* [online]. Nov 11, 2019, 21:12, [cit 2020-06-01]. Dostupné z: https://www.elconfidencial.com/espana/2019-11-23/resultados-consulta-psoe-militantes-preacuerdo-up_2349744/

SANTOS, Pilar. PP, Cs y UPN se presentarán juntos en la plataforma 'Navarra suma'. In: *El Periodico* [online]. Mar 11, 2019, 23:56, [cit. 2020-05-29]. Dostupné z:

<https://www.elperiodico.com/es/politica/20190311/pp-ciudadanos-upn-pacto-electoral-navarra-7347336>

ŠPANĚLSKÁ ÚSTAVA z roku 1978 (Constitución Española de 1978). 29. prosince 1978. In: Boletín Oficial del Estado, Reino de España. 29 de diciembre de 1978, núm. 311, páginas 29313-29424. Dostupné z: http://www.lamoncloa.gob.es/NR/rdonlyres/79FF2885-8DFA-4348-8450-04610A9267F0/0/constitucion_ES.pdf

UPN. Afiliados. *UPN.org* [online]. 2020. [cit. 2020-04-12]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20180831002507/https://www.upn.org/afiliados-2016/>

UPN. Programa electoral. *Upn.org* [online], 2020. [cit. 2020-05-20]. Dostupné z: <https://www.upn.org/principios-y-valores/>

VALLS, Fernando, H. Vox hace caja: casi cuadruplica en un año sus afiliados... que pagan 9 euros al mes. In: *La Información* [online]. Nov 12, 2019, 16:30, [cit. 2020-06-15]. Dostupné z: <https://www.lainformacion.com/espana/vox-abascal-afiliados-economia-cuentas/6518994/>

VOX. Programa Protejamos España. *Voxespana.es* [online]. 2020. [cit. 2020-06-11]. Dostupné z: <https://www.voxespana.es/programa-protejamos-espana>

WAGNER, Marcus. Defining and measuring niche parties. In: *Party Politics* [online], 2012, Vol. 18(6), pp. 845–864, [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1354068810393267>

WAGNER, Marcus a Thomas M. MEYER. Mainstream or niche? Vote-seeking incentives and the programmatic strategies of political parties. In: *Comparative Political Studies* [online]. 2013, 46. 10, pp. 1246–1272. [cit. 2020-05-17]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0010414013489080>

ZABALTZA, Xabier. Towards Hroch's Phase Z: 'anti-nationalism' in Valencia and Navarre (Spain). In: *Nations and Nationalism* [online] 2019, Vol. 25.3, pp. 888-909. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/nana.12482>

Teze Diplomové práce

Příjmení, jméno: Henčlová Věra

Název práce: Španělské regionální strany jako niche parties?

Název práce anglicky: Spanish regional parties as niche parties?

Vedoucí práce: prof. PhDr. Blanka Říchová, CSc., dr. h. c.

Studijní program: Politologie

Semestr zadání: LS 2019

Zdůvodnění tématu:

Regionální strany jsou typickým znakem španělského stranického systému, jejichž postavením se zabývalo již mnoho autorů, avšak jejich vývoj již není příliš často v odborné literatuře reflektován. Stejně jako se vyvíjely např. strany agrární, které se často transformovaly na strany středu, i regionální strany prošly určitým vývojem, který není příliš zmapován. Můžeme se pak setkat s mnoha různými předpoklady kam regionální strany zařadit. V rámci této diplomové práce bude pozornost zaměřena na vývoj regionálních stran a zdali je stále můžeme definovat pomocí tradičních stranických typologií, jako jsou např. stranické rodiny podle K. von Beymeho, nebo zda se již jedná o nový typ stran dle novějších konceptů, kam spadají J. Hopkin a C. Palucci a *Bussines firm party*, R.K. Carty a *Franchise party* či B. Meguid a *Niche parties*, kterým bude v práci věnována největší pozornost.

Základní charakteristika tématu:

Regionální strany prošly od svého vzniku značným vývojem a změnila se jejich ideová a programová struktura, nadále jsou však strany označovány jako regionální. I přesto že strany získávají podporu v určitém regionu, jejich témata se změnila. Zůstává proto otázkou, kam z hlediska typologie tyto strany můžeme zařadit a zda neodpovídají na základě své proměny některému z nových teoretických konceptů.

Předpokládaný cíl:

Cílem práce bude analýza proměny regionálních stran, včetně zařazení stran dle typologií, které zahrnují kromě tradičních typologií i nové koncepty politických stran, jako jsou např. strany mezery (*niche parties*), které umožní aplikovatelnost dané teorie na určité příklady, jelikož

regionální strany jsou do této teorie zahrnovány bez hlubší analýzy a využití konkrétních případových studií.

Metodologie práce:

Na základě hypotéz, které zahrnují vývojové tendence regionálních stran, bude ověřena výzkumná otázka, týkající se zařazení regionálních stran do nových vývojových typologií politických stran. Bude provedena analýza ideologií a programů vybraných španělských regionálních stran na základě stanovených proměnných (např. volební programy, složení elektorátu), na základě čehož bude odpovězeno na výzkumnou otázku, zda španělské regionální strany odpovídají teorii *niche parties*.

Předpokládaná struktura práce:

V první části budou představeny teoretické koncepty regionálních stran a *niche parties* podle autorů B. Meguid a M. Wagnera. Následně budou analyzovány vybrané španělské regionální strany a jejich ideové programy a na základě tohoto přehledu budou ověřeny nebo vyvráceny stanové hypotézy týkající se vývoje stran a zodpovězena výzkumná otázka. V závěru práce pak budou zhodnoceny výsledky analýzy a její dopad na předpokládané zařazení politických stran dle jednotlivých typologií.

Obsah:

1. Seznámení s teoretickými koncepty – Duverger, Beyme
2. Seznámení s teoretickými koncepty – Meguid, Wagner
3. Představení metodologie – hypotézy, cíle práce, výzkumná otázka, operacionalizace, kritéria výběru stran
4. Analýza vybraných politických stran (Katalánsko, Baskicko a Navarra, Galicie, Valencie a Kanárské ostrovy)
5. Interpretace analýzy a závěry práce

Přehled základní literatury a využitých zdrojů:

BRANCATI, D. (2008). The Origins and Strengths of Regional Parties. *British Journal of Political Science*, 38(1), 135-159.

HEPBURN, E. (2013). *New Challenges for Stateless Nationalist and Regionalist Parties*. Routledge.

MEGUID, B. (2005). Competition Between Unequals: The Role of Mainstream Party Strategy in Niche Party Success. *American Political Science Review*, 99(3), 347-359.

MEGUID, B. (2008). *Competition Between Unequals: The Role of Mainstream Party Strategy in Niche Party Success*. Cambridge: Cambridge University Press ISBN 9780521887656

PALLARÉS, F., & KEATING, M. (2003). Multi-Level Electoral Competition: Regional Elections and Party Systems in Spain. *European Urban and Regional Studies*, 10 (3), 239–255.

SCHRIJVER, F. (2006). *Regionalism after Regionalisation: Spain, France and the United Kingdom*. Amsterdam University Press.

WAGNER, M. (2012). Defining and measuring niche parties. *Party Politics*, 18(6), 845–864.

STRMISKA, M. (1998). *Regionální strany a stranické systémy. Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*. Brno: CDK.

Seznam zkratek

PSOE	Partido Socialista Obrero Español (Španělská socialistická dělnická strana)
PP	Partido Popular (Lidová strana Španělska)
PDeCAT	El Partit Demòcrata Europeu Català (Katalánská evropská demokratická strana)
ERC	Esquerra Republicana de Catalunya (Republikánská levice Katalánska)
UPN	Unión del Pueblo Navarro (Unie navarrského lidu)
CC	Coalición Canaria (Kanárská koalice)
BNG	Bloque Nacionalista Galego (Galicijský nacionalistický blok)
EH Bildu	Euskal Herria Bildu (Sjednocené Baskicko)
EAJ-PNV	Euzko Alderdi Jeltzalea, EAJ / Partido Nacionalista Vasco, PNV (Baskická národní strana)
CDC	Convergència Democràtica de Catalunya (Demokratická konvergence Katalánska)
UDC	Unió Democràtica de Catalunya (Demokraická unie Katalánska)
CiU	Convergència i Unió (Konvergence a unie)
C's	Ciudadanos (Občané)
ETA	Euskadi Ta Askatasuna

Seznam tabulek

Tab. č. 1 – Typologie regionálních stran dle Maxmiliána Strmisky

Tab. č. 2 – Počet členů politických stran v jednotlivých regionech

Tab. č. 3 – Výsledek vybraných stran v celostátních volbách 2019 v jednotlivých regionech

Tab. č. 4 – Data založení jednotlivých stran v jednotlivých regionech zařazených do analýzy

Tab. č. 5 – Naplnění kritérií regionálními stranami